

מדריך לנופש

קיצור דיני עשיית עירוב
במתחם הנופש
ובין חדרי בצימרים

כולל הלכות עשיית "עירוב חצרות", עשיית "שכירות רשות"
הלכות לבדיקת גדרות החצר, ועשיית צורת הפתח.
דיני טלטול במקומות שאין עירוב,
ולמקומות שיש היקף עירוב ללא שכירות
כללים בסיסיים לדין תחום שבת

מזור חידונים לבני המשפחה
עם הגרלה נושאת פרסים

יוצא לאור בס"ד
ימי בין הזמנים מנחם אב תשע"ז

בשער הספר אנו מודים לכל הרבנים הגאונים שליטי"א
התומכים והמלווים את מערכת "תיקוני עירובין" בפרט,
ואת "מוקד העירוב" בכלל.

ובמיוחד להגאון רבי מ. מנדל לובין שליטי"א

התנו של מרן הגאון רבי ניסים קרלין שליטי"א

והגאון רבי מאיר רוזנר שליטי"א

בעמח"ס "חכמת הל"ב" על עירובין

המשיבים מידי שבוע לשאלות הסבוכות
והרבה מדבריהם הובאו בגליונות שלפנינו

יתן די שיוכו להעמיד תלמידים הרבה
בעיון ההלכות ובקיומם

יוצא לאור ע"י

"מוקד העירוב השכונתי"

054-84-833-20

a83320@gmail.com

"קול העירוב"

קו שיעורים ועדכונים

בעניני עירובים

0799-333-845

יתן להשיג בכתובת

אנגלרד

רח' אור החיים 23

בני ברק

03-6195849

גילוי דעת

הלכות עירובין הן מההלכות הקשות, ובעיקר הן מורכבות,
בכל מקרה יש לדון מצד כמה הלכות. בגליונות אלו הובאו
נידונים הלכתיים רבים על מאות מקרים שהיו, ולא ניתן לציין
בכל מקרה את כל ההלכות הנוגעות אליו.
לכן כדי להורות הלכה למעשה, צריך לשאול בכל מקרה לגופו,
את הרבנים הבקיאים בהלכות עירובין, ובפרקטיקה עם
הנסיון, שיעמדו את כל היקף ההלכות הנוגעות למקרה
המדובר, ואין להורות לבד, מתוך קריאת גליון בלבד.

קריאת קודש ממזרזן ורבנז שליט"א

Rabbi Yehudah Aryeh Halevi Dunner
Ran, "Diveri Shu" Zeiri Agudas Israel
51 Ha-Ashdod HaShani, Beer Shev 51327, Israel
Tel: 052419781

הרב יהודה אריה הלוי דנר
רב תוכנים צא"ר ירושלים
רח' ורמב"ם מס' 27 בני ברק 51227
טל' 052419781

בס"ק
ע"כ אבא ואל"ע. בני ברק צ"ה.

בקולן העירוב הלכותי

הנה העירוב של אגודת "כרונ מאיר" מנוהל ע"י "מוקד העירוב השכונתי" של ידידינו הרב משה אנגלרד שליט"א, עומד ופועל בראשו, וארגון זה עוזר גם לכל העירובים בעיר, וגם לתת מידע ולשאלות, ותמיד יש הוצאות לתקן שיהיה כדת וכדין, ולפעמים בגלל חוסר תקציב אינם יכולים לעשות מה שצריכים.
לכן מצוה חשובה לתרום ולעזור לדבר זה, ובפרט שזה תועלת לכל אדם לעצמו. ובזכות מצוה גדולה זו, כל מי שיעזור בזה, ברכות השבת "נחלה בלי מצרים" יחולו על ראשו, ויתברך בכל מילי דמיטב.
ממני החותם למען כבוד וקדושת השבת בכבוד רב

ממני החותם למען כבוד וקדושת השבת בכבוד רב.
ע"כ אבא ואל"ע. בני ברק צ"ה.
קודש אגודת ישראל מנוהל ע"י מוקד העירוב השכונתי של ידידינו הרב משה אנגלרד שליט"א, עומד ופועל בראשו, וארגון זה עוזר גם לכל העירובים בעיר, וגם לתת מידע ולשאלות, ותמיד יש הוצאות לתקן שיהיה כדת וכדין, ולפעמים בגלל חוסר תקציב אינם יכולים לעשות מה שצריכים.
לכן מצוה חשובה לתרום ולעזור לדבר זה, ובפרט שזה תועלת לכל אדם לעצמו. ובזכות מצוה גדולה זו, כל מי שיעזור בזה, ברכות השבת "נחלה בלי מצרים" יחולו על ראשו, ויתברך בכל מילי דמיטב.
ממני החותם למען כבוד וקדושת השבת בכבוד רב

י.א. מצטרף א. י.ל. שטינמן
חיים קניבסקי

ט' שבט תשע"ד, בני ברק עה"ת

הנדון העירוב השכונתי

הנה העירוב של שכונת "זכרון מאיר" מנוהל ע"י "מוקד העירוב השכונתי", של ידידינו הרב משה אנגלרד שליט"א, עומד ופועל בראשו, וארגון זה עוזר גם לכל העירובים בעיר, וגם לתת מידע ולשאלות, ותמיד יש הוצאות לתקן שיהיה כדת וכדין, ולפעמים בגלל חוסר תקציב אינם יכולים לעשות מה שצריכים.
לכן מצוה חשובה לתרום ולעזור לדבר זה, ובפרט שזה תועלת לכל אדם לעצמו. ובזכות מצוה גדולה זו, כל מי שיעזור בזה, ברכות השבת "נחלה בלי מצרים" יחולו על ראשו, ויתברך בכל מילי דמיטב.
ממני החותם למען כבוד וקדושת השבת בכבוד רב

יהודה אריה הלוי דנר

מצוה גדולה להשתתף בהוצאות לכבוד קדושת שבת, ובודאי יתברך בכל מילי דמיטב משמירת שבת שהיא מקור הברכה, וכל המוסיף יוסיפו לו, כמשאחז"ל שפרנסתו של אדם קצובין לו חוץ מהוצאות שבת.

הכו"ח לכבוד קדושת שבת בעירנו, יום טוב זוגר

חיים קניבסקי   י.ל. שטינמן

תוכן הענינים

3 ..... נופש כשר כהלכה, רשימת הלכות שמצויים במיוחד בנופש

5 ..... האם יש עירוב? .....

6 ..... עירוב בתוך הבנין והחצר הפרטית .....

7 ..... כללי ההלכה לבדיקת גדרות .....

8 ..... שירטוט להסבר הכללים הבסיסיים לבדיקת המחיצות.....

9 ..... חיוב עשיית עירוב הצרות בבתי מלון, חדרי הארחה .....

10 ..... חיוב עשיית שכירות רשות.....

12 ..... סדר עשיית עירוב הצירות .....

15..... כיצד לעשות שכירות בקצרה .....

18 ..... ההוראה הקצרה בענין טלטול במקומות שלא שכרו מהמומרים.....

18 ..... מזה מועיל עירוב פרטי בבנין.....

19 ..... דיני הטלטול בשבת במקום שאין עירוב.....

21 ..... דיני טלטול העגלה והתינוק במקומות של היקף עירוב ללא שכירות .....

26 ..... דיני התחומין מצויים מאוד בשבתות נופש.....

26 ..... מאמר בדיני התחומין המצויים בזמנינו.....

33 ..... רשימת ההלכות שמקפידים בעירוב מהודר .....

35 ..... ביאור המושגים של עירובין בקצרה .....

45 ..... מדור פותרים חידונים .....

"מדריך לנופש" בנושא העירובים

לאור הביקוש הרב של הציבור, לדעת בעצמם את הלכות העירובים הנצרכים למקומות נופש, נערך מוקד העירוב להוצאת חוברת מסודרת, הכוללת את ההלכות הבסיסיות של מכלול הדינים המצויים, עם ביאור לרשימת המושגים למתחילים, והלכות ברורות לארבעת הנושאים המרכזיים, בשילוב מדור חידונים לילדים, עם הגרלה נושאת פרסים.

ארבעת הנושאים המרכזיים **א. בדיקת גדרות החצר** בצימרים בנופש, והשלמתם כהלכה, הוא דבר נצרך מאוד מכמה סיבות. **א.** יש מושבים שאין עירוב, או שהיה עירוב ונפסל. **ב.** יש מושבים שיש עירוב, והוא ברמה ירודה שלא היינו מטלטלים בכזה מצב בשאר השנה. **ג.** רבים נזהרים שלא לטלטל אפילו בעירוב השכונה, ולא מוציאים מבתם, אבל בצימר אינם שמים לב ומוציאים לחצר, כיון שהיא נראית פרטית כמו הבית, ובפרט שהכסאות בדשא ולפעמים אפילו המרפסת פתוחים אל אחורי המושב, וכל מאכל וחפץ שמוציאים לשם, הוא הוצאה וטלטול גמור, כל זמן שהחצר אינה מוקפת כהלכה בפני עצמה.

ב. עשיית עירוב חצרות (הנחת פת של עירוב) במתחם הנופש, הוא דבר מומלץ מאוד, שבהרבה מקרים חייבים בו מן הדין, אפילו רק בשביל להעביר זכרים בתוך הבנין בין חדרי הצימרים. ולכן יש לנהוג כך בכל מקום, לעשות עירוב חצרות פרטי בתוך המתחם ע"י הנחת פת עירוב, ולזכות אותו לכל הנמצאים.

ג. שכירות רשות מגוי או חילוני, דבר מצוי בקבוצות ששוכרות מתחם ויש בתוכו שומר גוי קבוע, או איש צוות שגר בדירתו ואינו שומר שבת, ואפילו במשפחה ששכרה צימר ובעה"ב השכיר אחד מהצימרים לחילוני, צריכים לעשות "שכירות רשות", כדי להתיר לטלטל בתוך הבנין ובתוך המתחם עצמו.

ד. שיעור תחום שבת, מרחק ההליכה המותר בשבת, ע"פ דיני תחום שבת, שונה בגודלו בין העיר לבין המושב. כאשר ביתו של אדם בתוך העיר מותר ללכת אפילו מרחק גדול מאוד כל זמן שהוא בתוך העיר (ע"י רצף של בתים סמוכים), לעומת זאת במושב שטח הבתים קטן, ובמרחק לא גדול, בהליכה קצרה יחסית (10-15 דקות), אפשר להגיע ליציאה מתחום שבת ח"ו. ובפרט כשיש מושבים קרובים, שהמרחק ביניהם קטן ואנשים חושבים שמותר ללכת בתוך כל המושב. אבל ההלכה היא, כיון שאינם מחוברים ברצף בתים סמוכים, יש איסור לעבור את האלפיים אמה, אפילו כשהולכים בתוך הישוב הסמוך. ולצערנו מצוי להיכשל ח"ו ביציאה מתחום שבת.

פרטי ההלכות בנושאים אלו, ראה בחוברת שלפנינו

נופש כשר כהלכה

לקראת היציאה לבין הזמנים, אנו מצטרפים לתפילת עם ישראל, שכולם יאגרו כוחות חדשים, ויחזרו בריאים ושלמים בגופם ובנפשם לעבודת ה', בלימוד התורה וקיומה בשנה הבאה עלינו לטובה. וימי בין הזמנים יעברו בקדושה ובשמירת כל פרטי ההלכה.

ימים של יציאה מהשיגרה, כאשר מגיעים למקום אחר, ישנם דברים חדשים הדורשים עירנות ולפעמים גם מאמץ, כדי לקיים אותם כהלכה.

קיבלנו מאחד הת"ח, רשימה חשובה של דברים, שצריך לשים לב אליהם ולהיזהר במיוחד כשנמצאים מחוץ לבית, ותמיד יש דברים שלא חשבו עליהם, ונקלעים למצבים שצריכים להיות בקיאים בהלכה. כיון שאי אפשר לחשוב מראש על הכל, ולארגן את כל הדברים, ובשבת אי אפשר לקנות חד פעמי, או לוותר על סעודה בשרית, וחייבים למצוא פתרון ממה שיש, נדחקים ומקילים בהרבה דברים שחלקם שלא כדן. עד כדי שהוא ממליץ לקיים את ה"חיוב" של הנופש בימי החול, ובשבת קודש להיות רק בבית, שבו מורגלים ומאורגנים כל הדברים על מתכונתם.

ובכל זאת לצורך הנופשים נביא כאן רשימה של דברים שנוגעים לדיני שבת.

◆ לפנות את חפצי המוקצה מהמקומות שצריכים להשתמש, ובפרט מהמזוודה.

◆ בחיפוש במזוודה מצוי מאוד שאלות של איסור בורר.

◆ בדיני שהיה וחזרה, לארגן מראש את הנצרך (פח, פלטה). ומצוי שבאמצע שבת נכבה משהו, ונכנסים לשאלות נוספות.

◆ דיני איסור הוצאה בלי עירוב, מצויים מאוד, למרפסת פתוחה, לחצר, לפרוזדור ושביל של הכניסה, מפני שאין להם מחיצות סגורות מכל צד. ולפעמים יש איסור גם לפרוזדור שבתוך הבנין בין שני חדרי אירוח, משום שצריכים לערב בפת.

◆ יש מקומות שיש גז או מקרר משותפים לשני מתארחים, וצריך לעשות עירוב כדי להביא משם לחדר.

◆ מקרר צריך שיהיה בו התקן שבת מוסמך, ומצוי שמגלים שאין התקן, או ששוכחים להעביר למצב שבת, ואין דרך לפתוח את המקרר.

◆ מוני מים דיגטליים, אוסרים לפתוח את הברז, ויש לברר מראש

איזה מכוון מאשר את המונה, כי יש בשוק מונים שאינם מוסמכים. ויש לציין שיש מונים שנראים מכניים עם מספרים וגלגלי שניים, ובאמת יש בהם שידור דיגיטלי. לברורים יש לפנות עם שם

הדגם, לטל': 072-2164422

◆ מצוי שנוקקים לקנות מאכלים נוספים, שביום חול מוותרים עליהם, ולשבת נדחקים לקנות מהכשרים ברמה נמוכה. וצריך להתארגן מראש באופן שלא יצטרכו להקל ממנהגם בכל השנה.

◆ כשמושתמשים בכלים של בעה"ב, אי אפשר לדעת באיזה כשרות השתמשו בהם המשכירים והשוכרים הקודמים. וכן תערובת כלים בשריים וחלביים. [הרבנים מספרים שבתקופה זו באים הרבה שאלות של הטרפת כלים, שהשוכרים החליפו בשרי עם חלבי].

בשמיטה החשש יותר גדול, כי כמעט בכל הישובים מצוי ירקות של היתר מכירה, שאוסרים את הכלים.

◆ השמל כשר לשבת. גנרטור, או תאורת חרום ללא מזגן.

◆ דיני התחומין מצויים מאוד בישובים, ושיעור התחום אלפיים אמה, הוא דרך של כעשר דקות בלבד! מסוף גוש הבתים של הישוב. ואף אם נכנסים לתוך ישוב אחר, אין להתרחק מהשיעור הנ"ל.

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"

האם יש עירוב?

השאלה שכל אדם שואל - האם יש עירוב?

התשובה שכל אדם מקבל - יש עירוב מהודר!

הרי לא יתכן מקום אפילו רק מעט דתי, שמטלטלים בו ללא עירוב, חייב להיות שהתושבים יאמרו שיש עירוב, אך ברור שרמת הכשרות של עירוב במושב דתי, אינה אמורה להיות ברמת הכשרות של עירוב בעיר חרדית, וק"ו לא כעירוב שכונתי.

המציאות בישובים כיום, שיש הרבה ישובים שהפסיקו לטפל בעירוב מחוסר תקציב, והוא במצב פסול לחלוטין, למרות שהתושבים אינם מודעים לכך. גם בישובים שבודקים את העירוב כל שבוע, הרבה מהם אינם כשרים, מחמת חוסר הבקיאיות בהלכות עירובין. ולכן גם בישוב דתי, אין הכרח שיש עירוב כשר.

מתוך המקומות שיש עירוב כשר, עדיין יש צורך גדול בישובים להקל בהרבה דברים, הנתונים למחלוקת בפוסקים, וברוב הישובים מקילים גם בדברים שמעיקר הדין יש לאוסרם, ובמצב כזה יש להימנע מלטלטל אף לנשים ולילדים. מעטים הם המקומות שמפוקחים ברמת כשרות הראויה למשפחות בני תורה, לפחות לנשים וקטנים.

ולכן לא שייך לסמוך על סברא שמסתמא בישוב דתי יש עירוב, וגם כשהמשכיר אומר שיש עירוב מהודר, וכך וכך אנשים חרדים היו בישוב וטלטלו בשבת, אין ללמוד מזה כלל להתיר לטלטל, מפני שהמציאות בהרבה מקרים שהתברר שהעירוב היה פסול ממש, ואפילו אברכים ות"ח לא תמיד מודעים לכך.

משפחת אברך שנוסעת לשבת לישוב דתי, וע"פ רוב גם לישוב חרדי, צריכים לקחת בחשבון שהעירוב שם אינו עירוב שכונתי, ומי שמטלטל רק בעירוב שכונתי ימנע מלטלטל ברחובות הישוב. וגם בשביל בני המשפחה הקטנים, צריך לברר כל מקום לגופו, האם יש משהו כשר לסמוך עליו. וצריכים לדאוג שתהיה אפשרות לסדר הכל בלי לטלטל, ואם יש תינוקות יישארו עימם בתוך הדירה בתורנות.¹

1 בהרבה מקומות כאלו שילמו למומחים שיעשו עירוב שבת אחת, ואחר כך במשך שנה או יותר, אומרים שהעירוב מהודר ורב פלוני עשה אותו. אבל זה לא מועיל, מפני שלא השאירו מישוהו שיתחזק את העירוב, כי עשו אותו עבור עצמם, ועירוב שלא מפקחים עליו נהרס תוך זמן קצר, ובשביל הבעה"ב של המקום זה מספיק כדי לומר לכולם שיש עירוב. כמו כן יש ישובים לא דתיים שהיתה שם איזו ישיבה או איזה ארגון לשבת אחת, ועשו לעצמם עירוב, ומאז אנשי הישוב יודעים שיש להם עירוב לעולם, ואומרים לכולם שישיבה פלונית היתה פה וסמכה על העירוב. והיו כמה מעשים כאלו, שסמכו על אמירתם שיש עירוב, וכשהסתכלו בשבת ראו שיש רק שאריות מהעירוב וחלק מהחוטמים קרועים.

עירוב בתוך הבנין והחצר הפרטית

מה שניתן להתיר בקלות במקומות אלו כשבאים לשבת אחת, זה הטלטול מהחדרים והדירות הפרטיים לפרוזדורים ולחדרי המדרגות, ולחצר אם היא מוקפת לגמרי ומגודרת כהלכה. לצורך זה נסביר בקצרה את הכללים והיסודות לעשיית עירוב בבנין ובחצר, ובכל מקרה של שאלה יש לפנות למוקד העירוב טל 0548483320.

העירוב מורכב מג' דברים: א. המקום צריך להיות מוקף כהלכה. ב. צריך לזכות פת לכל הנמצאים. ג. שלא יהיו גויים ומומרים בשטח המוקף.

להלן כמה כללים.

לגבי הטלטול בתוך הבנין, א. צריך שהבנין יהיה מוקף במחיצות כהלכה. בדרך כלל חדרי המדרגות סגורים עם קירות ודלת, וההיקף שלהם כהלכה [וצריך רק לדאוג לשני החלקים הנוספים כדלהלן]. אבל בבניינים שקומת הכניסה אינה סגורה, וכן בדירת פרטיות שהיציאה היא ישר אל החצר, דין הכניסה הוא כדין החצר שלפניה, שאם המקום אינו סגור, אין לטלטל בו.

במקומות שמחוץ לדלת הבית יש מדרגות, יש מקום להקל שהמדרגות התחתונות [5-6 מדרגות] נחשבות כמחיצה [מדין תל המתלקט], ומהמדרגה השביעית ומעלה יהיה מותר לטלטל. אבל כשאין מדרגות בשיעור זה, אין להוציא מדלת הבית, ואף את המפתח התקוע בדלת, אסור להוציא ע"י סגירת הדלת. במקרים אלו צריך להשתמש בחגורת מפתח, או להשאיר את המפתח בדירה.

ב. בענין עשיית "עירוב חצרות" בהנחת הפת. יש מקרים שאין צורך לעשות עירוב, אבל ברוב המקרים צריך לעשות עירוב חצרות.

1. במקרה שיש בבנין רק משפחה אחת, או כמה משפחות שאוכלות בתוך חדר אחד, אין צורך לערב בפת, רק שהמקום יהיה מוקף בגדר כהלכה (תנאי א' הנזכר).

אם באים להעיר לעושי העירוב, צריך לגשת בתבונה ובכבוד, ולדעת שהם עושים כהלכה להציל ולתקן מה שאפשר, ויתור מזה אי אפשר. אך כלפינו חשוב לדעת שלא לסמוך על שאומרים שיש עירוב או שרב פלוני עשה עירוב, כי הכל תלוי מי מתחזק אותו. עירוב שלא נבדק באותו שבוע אסור לסמוך עליו, ונחלקו הרב מטשיבין והחזו"א אם מספיק לבדוק ביום חמישי או דוקא ביום שישי. עירוב שלא נבדק כמה שבועות, ע"פ הנסיון ברוב המקרים הוא ודאי פסול.

2. במקרה שיש שתי משפחות שאוכלות בשני מקומות, תלוי, אם בעל הבית גר ונמצא בשבת באותו בנין, וכל האורחים נמצאים פחות מל' יום, הם טפלים לבעל הבית ואין צורך בעירוב בפת כבמס' 1.

אולם בהרבה מקרים דירת בעה"ב אינה באותו בנין, או שהיא בכניסה פרטית, והאורחים אינם טפלים לו וצריכים לעשות עירוב חצרות, אפילו בשביל הטלטול בתוך הבנין. ורק אם יש מעבר מהבית של בעה"ב לחדרי האורחים דרך חצר מגודרת כהלכה, אז האורחים טפלים לו ואין צריכים לערב.

3. באופן שאין בעה"ב עמהם [או שהוא גר בכניסה נפרדת כנ"ל], צריכים לערב, ע"י זיכוי פת מבעוד יום, לכל הנמצאים בבנין, או בשטח המוקף, [וע"פ דיני עשיית עירוב המפורטים בנפרד ב"סדר עירובי חצרות"]. ואם לא עירבו, אסור לטלטל אפילו בתוך הבנין, מהחדרים הפרטיים לפרוזדורים שמשמשים לשתי דירות או יותר.

4. אם חלק מהמתגוררים בבית הארחה הם מחללי שבת, צריך לשכור רשותם [כמפורט בנפרד ב"סדר עשיית שכירות"], ואם לא שכרו רשותם אין העירוב יכול לחול, ואסורים לטלטל לחצר ולפרוזדורים שמשמשים לשתי דירות ויותר.

לגבי הטלטול בחצר, צריך שתהיה מגודרת בכל ארבעת הצדדים, במחיצה גבוהה י' טפחים [גובה מטר], ולא יהיו פירצות. כל פירצה שיש בה ג' טפחים (24 ס"מ ומעלה) צריך לדון עליה האם וכיצד להכשירה. וכל מחיצה שיש תחתיה חלל ג' טפחים (24 ס"מ) היא פסולה. את מקום הפתח ניתן להתיר בדרך כלל בעומד מרובה. אך יש הרבה פרטים בדיני המחיצות, ולכן אם המחיצה אינה חלקה בגובה מטר לכל הצדדים, צריך לעשות בדיקה ע"י הבקיאים בעירובים, או לפחות לשאול על כל פרט. וראה במאמר הבא.

כללי ההלכה לבדיקת גדרות

הנה כפי שידוע יש כמה בעיות חמורות מאוד המצויות בעירובי הישובים, והמסקנה הברורה שאין למשפחות אברכים מקום לסמוך על העירובים בישובים, שמעיקרא נעשים בכשרות רדודה עם הרבה קולות, ונוסף עליהם הבעיות המתחדשות והקוללים שאינם יכולים לעמוד בהם. וכמו שאדם לא יתן למשפחתו מאכל בהכשר הרבנות, כך לא יתן להם לטלטל בעירוב בהכשר הרבנות. ובפרט שהעירוב הוא מהדברים הכי קשים בכשרות, משום שבכל נושא יש פס ייצור אחיד, וצריך לעקוב רק שלא יחול שינוי, משא"כ בעירוב כל הזמן חלים שינויים, והאחראי לבדו צריך להתמודד לתקן אותם, ולהמציא פתרונות חדשים שיענו על כל פרטי הדינים, וכל זה צריך לעשות לבדו, בתוך הלחץ של ערב שבת, בנוסף לצרכים שגם הוא צריך לעשות לביתו. לכן יש הרבה מצבים שבקושי אפשר. ואעפ"כ אשרי העוסקים שמשתדלים לעשות כפי יכולתם להציל מה שאפשר, ואשרי

הנזהרים שלא לטלטל בהם. לאור האמור צריך לבדוק שיהיה אפשר לטלטל בכנין ובחצר שמתארחים בהם.

העירוב מורכב משלשה חלקים, כאמור לעיל, ובמאמר זה נבאר את התנאים ההלכתיים של דיני המחיצות עצמם, כדי שאדם יוכל להתחיל את הבדיקה בעצמו. אך יש לציין שבמקרים שהגדר אינה גדר טובה שלימה ויציבה, ונכנסים להתיר ע"י דינים והלכות, צריך להיות בקי מאוד בעשרות הלכות נוספות שאכמ"ל, ומה שנכתוב להלן לא יספיק לזה, אלא צריך לקרוא למומחה בנושא העירובין.

בבדיקת היקף החצר. צריך לבדוק את כל הגדרות מסביב, ולראות שהן כשרות לפי כללי ההלכה,

א. הגדרות גבוהות י' טפחים (מחמירים שהשיעור מטר שלם).

ב. אין חלל ג' טפחים בתחתית המחיצה (מחמירים שהשיעור עד 24 ס"מ. וי"א 22.5 ס"מ).

ג. בפניות ובזוויות שלא יהיה פירצות כלל. וכן בכל מקום שהגדר מסתובבת מעט.

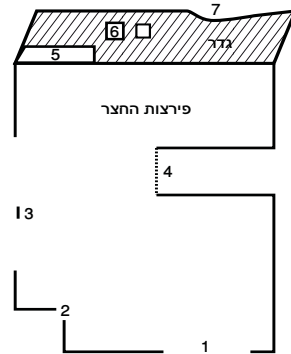
ד. פתחים או פירצות מג' טפחים עד י' אמות [שאינן בזווית], כשרות בתנאי שיש לידם מחיצה יותר משיעור הפרוץ, [עומד מרובה על הפרוץ]. כשחסר בתנאי זה צריך לעשות צורת הפתח.

ה. צורת הפתח צריך שיהיה עמוד מכאן ועמוד מכאן, והמשקוף שוכב מעל העמוד ולא מצידו. העמודים או לחיים צריכים להיות ישרים, והמשקוף אם הוא חוט צריך שיהיה מתוח, שלא יתנדנד ברוח.

דינים אלו הם רק ראשי פרקים, ובכל שאלה יש לברר אצל העוסקים בכך. ובכל מקרה מומלץ להתקשר להנחיות ברורות.

שירותוט להסבר הכללים הבסיסיים לבדיקת המחיצות

1. עומד מרובה על הפרוץ, מותר עד י' אמות. 2. פירצה בקרן זווית, אוסרת מג' או ד' טפחים. 3. המחיצה שבאמצע מתבטלת מהאוויר שבצדדים שגדול ממנה, ונחשב שהכל פירצה גדולה. 4. העומד מרובה רק בצד הפנימי, והשביל אסור. 5. מחיצה תלויה בגובה ג' טפחים, אינה מחיצה. 6. חורים ג' טפחים באמצע גדר ברוב המקרים קטע זה אינו כשר למחיצה. 7. קטע נמוך מ"י טפחים, אינו מחיצה. 8. כשהמחיצות שבצידי הפירצה אינם מכוונים זה כנגד זה, נחשב פירצה בקרן זווית, ואוסרת בג' או ד' טפחים.

חיוב עשיית עירוב חצרות בבתי מלון, חדרי הארחה, צימרים, מתחמי נופש וכדומה

במקומות רבים יש צורך בעשיית "עירוב חצרות" במקומות הנופש למיניהם, ואם לא עושים עירוב בין המשפחות, נאסר לטלטל בכל הפרוזדורים והחצרות המשותפים. היו אנשים שחשבו שאפשר להם להסתדר בלי לטלטל מחוץ לחדר, ואח"כ במשך השבת היו להם כמה מצבים שלא יכלו להסתדר בלי להוציא מהחדר. לאחד כבה המזגן בחדר והמשכיר נתן לו לעבור לחדר אחר. לשני לא היתה פלטה והניח את הסיר בפלטה שבפינת הפרוזדור יחד עם המשפחה השניה, ובשבת שם לב שאסור לו לקחת את הסיר לחדר, אלא צריך לעמוד שם ולאכול בלי צלחת. לכן כל אדם ידאג לזכות ולהניח עירוב במקום שנמצא.

באיזה מקרה לא צריך לעשות עירוב חצרות?

כאשר כל הנמצאים בשטח המעורב [הבנין / המתחם / היקף העירוב] אוכלים באותו חדר, אין צורך להניח עוד פת, משום שגם בלי הפת כולם אוכלים בבית אחד.

אבל באופנים שיש שני חדרי אוכל או שמשפחה אחת או אדם אחד אוכל סעודות שבת בחדרו הפרטי, חייבים לעשות עירוב. [ויש אומרים שכאשר יש תינוקות יונקים, מכיון שהם מקבלים את מזונם בחדר הפרטי, נחשב לשתי מקומות איכלה וצריכים לעשות עירוב. לכן בהרבה מקרים חייבים מן הדין בעירוב חצרות, בשביל להעביר בין חדרי הצימרים.

כללים שאינם מתירים בהרבה מקרים

ישנם מספר כללים הלכתיים שאנשים מורים להתיר על פיהם, לומר שאין צורך בהנחת פת לעירוב בכל מיני מקרים, ואינם מודעים לתנאים ההלכתיים האוסרים אותם.

א. "אורח אינו אוסר"

דין זה מתיר רק בתנאי שיש בתוך שטח העירוב / בתוך המתחם – בעל הבית [או דייר אחר] קבוע שגר במקום לפחות 30 יום ברציפות, [שאז האורחים טפלים אליו]. אבל כשכולם אורחים, האורחים אוסרים זה על זה מיד בשבת אחת (רמ"א סו"ס ש"ע).

לכן מתחם או בית מלון שמושכר למשפחות, ובדרך כלל בעל המקום לא גר בתוכו, וכן העובדים אינם גרים במקום חודש שלם, לכן האורחים אוסרים זה על זה, וצריכים לעשות עירוב חצרות.

לגבי בתי חולים או מלונות שיש בהם אנשים שנמצאים יותר משלושים יום, בדרך כלל יש לפחות שניים כאלו, ושניים שאינם אורחים אוסרים זה על זה, וזה בפנ"ע סיבה שצריך לעשות עירוב חצרות [ואם לא עשו עירוב, גם האורחים נאסרים לטלטל].

אם בעל הבית הוא גוי או מומר, צריכים לעשות עירוב חצרות [כי ישראלים אינם נטפלים לגוין] (שעה"צמ שם ס"ק ל"ו. חזו"א סי' צ' ס"ק ל"ד).

ב. "אין לאורחים בעלות כלשהי, הם לא משלמים, רק קיבלו רשות לשהות במקום"

כיון שקיבלו רשות להיות לשבת, יש להם דין דיורים כאורחים, והם אוסרים כאשר כולם אורחים וכנ"ל (בה"ל סי' ש"ע ס"ח "ה אוסרים). ובגמ' מבואר שפאלו קבוצה שעצרו בשדה בבקעה, צריכים עירוב ביניהם ושכירות מהגוים שבקבוצה, למרות שאין להם שום זכות בקרקע.

ג. "בעל המקום יכול לסלק אותם, או להעביר אותם מחדר לחדר"

גם באופנים שבעה"ב יכול לסלק את האוחר מהמקום לגמרי, יש להצריך עירוב חצרות (בה"ל סי' ש"ע ס"ח ד"ה אוסרים).

ד. "יש לבעה"ב תפיסת יד, כלים בתוך החדרים"

דין זה מתיר רק כשבעה"ב נמצא במתחם, ורק כשהחפצים אינם עומדים לשימוש האורחים. ובדרך כלל במלונות וחדרי אירוח בעה"ב לא נמצא באותו מתחם. וגם כל החפצים שבחדר מושכרים לאורחים.

ה. כל האוכל מגיע ממטבח אחד

דין זה מתיר רק בתנאי שמשאיל להם את המקום, ולא באופן שמשכיר את המקום (משנ"ב סי' ש"ע ס"ק ל"ג), ובתנאי נוסף שבעל הבית גר שם בשבת, [כי יסוד ההיתר ע"י שטפלים לבעה"ב] (חכמת הלב).

לכן כששוכרים חדרים, לא שייך ההיתר הזה. וכן ברוב המקרים בעה"ב אינו גר בשבתות בשטח המתחם.

חיוב עשיית שכירות רשות

במקומות שיש גוי בתוך שטח המתחם, או העירוב צריך לשכור את רשותו, לפני עשיית העירוב.

המקרים שהגוי אוסר, הם ככל התנאים הנזכרים לעיל [מלבד מקרה שיש בעה"ב גוי קבוע], ולכן כמעט בכל מקרה שצריך עירוב חצרות, צריך גם לשכור את רשות הגוי ומי שמחלל שבת ואינו מודה בעירוב.

א. מתי הגוי אוסר את העירוב? כאשר כולם אורחים גם גוי אורח אוסר, בתנאי שאוכל באותו שטח את רוב סעודות השבת שלו. [ובמקום שיש בעה"ב, אורח אינו אוסר, רק אם הוא דר 30 יום או עתיד להישאר 30 יום].

כאשר יש דייר קבוע, אם רק אחד קבוע וכולם טפלים אליו, הגוי אינו אוסר. אבל אם יש שני קבועים, והגוי גם קבוע [כלומר נמצא שלושים יום], ואפילו אינו קבוע אלא בא לעיתים קרובות, הרי הוא אוסר.

ב. עובדים ומלצרים, תלוי אם הם אוכלים במקום רוב סעודות שבת, הרי הם אוסרים. [אמנם בדרך כלל יש מנהל שיש לו חפצים שם, והוא כשכירו ולקיטו, אך זה רק עוזר שיהיה אפשר לשכור מהם, וזה לא פוטר מלשכור כמבואר להלן בדיני השכירות]. וכן הדין לגבי שומרים גויים, אם הם רק באים למשמרת אחת ומתחלפים אינם אוסרים. אבל אם נמצאים ואוכלים רוב השבת אוסרים.

מאיזה אדם אפשר לשכור את הדירות של החילונים. אפשרות א'. לשכור מהם עצמם [עובד / מלצר / שומר / דייר בחדר].

אפשרות ב'. לשכור מהמשכיר בתנאים שהמצב מאפשר לו להיכנס להניח חפץ במקומות האכילה שלהם. [עובדים שאוכלים במטבח, אפשר ממנהל המטבח. דיירים שאוכלים בחדר אוכל, אפשר מאחראי על חדר האוכל. דיירים שאוכלים בחדר, צריך מנהל בעל סמכות להיכנס לחדר הפרטי].

אפשרות ג'. לשכור מהמשכיר לפני שמשכיר לדיירים הגוים והחילונים או באופן שיכול לסלקם בכל זמן מחדר לחדר.

סדר עשיית עירוב הצירות

א. לאחר שיש היקף טוב וכשר מסביב לחדר המדרגות או מסביב למתחם, יש דין לערב את כל התושבים שגרים במקום, [דהיינו שאוכלים סעודות שבת בדירות אלו], ע"י הנחת פת שמשותפת לכולם, ואז מוגד כאילו כולם גרים במקום של הפת, וממילא מותר להעביר מבית לבית.

כמו כן יש לבדוק שכל המתגוררים בשטח יהודים שומרי שבת, ואם יש מחללי שבת בפרהסיא [או בצנעא] או גוים צריך לשכור רשותם [כפי דיני השכירות המפורטים בנפרד]. שים לב! אם יש גוי או מומר אחד שלא שכרו ממנו, העירוב אינו מתיר לטלטל מהבית כלל.

ב. צורת עשיית העירוב: פת בנפח של 800 (וי"א 900) סמ"ק (קצת פחות משקית חלב [שהיא 1000 סמ"ק]), וזה קצת פחות מחלה רגילה, או 3-4 לחמניות², או יקח מצות [במשקל 400 גרם], ויזכה אותם לכולם, כדלהלן.

ג. יתן את המצות למישהו גדול שאינו סמוך על שולחנו, [ובדיעבד מועיל לזכות ע"י כל אדם חוץ מקטן הסמוך על שולחנו (שו"ע סי' שס"ו סי' ומשנ"ב ס"ק ס"ט)], ויאמר לו לזכות באופן זה:

"הגבה זאת, וזכה בזה לכל מי שהשיתוף והעירוב יכול להועיל לו, וגם לכל מי שהשיתוף והעירוב יוכל בעתיד להועיל לו (לדיירים חדשים ואורחים, או שיתרחב העירוב), ולכל מי שדינו כשכירו ולקוטנו של הגויים והמומרים שגרים במקומות שבתחום העירוב".

אין צריך לומר את הנוסח הנ"ל בפה, אלא כדי שתהיה כוונת הזוכה לכך³. ויכוין לזכות גם לנמצאים בהיקף הכללי, מחוץ לעירוב הפרטי שעושה, כדי שלא יהא כחולק את עירובו ויפסל⁴.

² שיעור זה מספיק אף לאלף אנשים. וכשיש פחות מ"ח אנשים, מספיק פחות לפי המבואר בשו"ע סי' שס"ח ס"ג.

³ לפעמים ממהרים ולא קוראים מתוך הנוסח, ואפשר לטעות בדברים מעכבים. 1. זיכוי הפת הוא גם למי שיגיע בשבתות הבאות, ואם לא חשבו על כך צריך לזכות שוב בשביל שיועיל להבא. 2. לפעמים הזוכה לא שם לב לפרטים ומגביה רק בשביל שיהיה עירוב, ולא מבין ש"זוכה בפת", ולא "עושה עירוב", [ובדיעבד לפעמים מועיל]. 3. צריך לומר שזה גם שיתוף וגם עירוב, ולפרט את כל הנוסח [ובדיעבד אם זיכה והניח לעירוב, ולא אמר את הנוסח, מועיל. אבל אם אמר נוסח לא נכון לא מועיל]. 4. להניח את הפת בבין השמשות בחדר שיש בו ד' על ד'. וזה מעכב.

ד. אח"כ יגביה את המצות או הפת, טפח, ויזכה לכל האנשים הנ"ל.

ה. בעל המצות [או כל אדם] יאמר את נוסח העירוב דלהלן:

"בְּהַדִּין עֲרוּבָא, וְאִם צָרִיךְ גַּם שְׂתוּף מִבּוֹאוֹת שְׂיֵהָא גַּם לְשְׂתוּף, וְהָא שְׂרָא
לָנָא לְאַפּוֹקֵי וּלְעִיּוּלָּי (יְהָא מְתָר לָנוּ לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס), מְהַבְתִּים לְחֶצֶר וּמְחַצֵּר
לְבֵיתִים, וּמִבֵּית לְבֵית וּמְחַצֵּר לְחֶצֶר וּמִגַּג לְגַג, וּמִבְּתִים וְחִצְרוֹת וְחִמְבוּי, וּמִמְבוּי
לְכָל הַבְּתִים וְחִצְרוֹת, שְׁבִמְקוֹם שְׁהַעֲרוּב וְהַשְׂתוּף וְכוּלָּיִם לְהוֹעִילָא בְּהֵם בְּהֵנָה
אוּ בְּעֵתִיד, וְכָל זֶה יוֹעִיל לָנוּ וְלְכָל הַדָּרִים בְּמְקוֹם שְׁהַעֲרוּב וְהַשְׂתוּף יְכוּלָּא לְהוֹעִילָא
לְהֵם, וְגַם לְכָל מִי שְׂיִתְנַסֵּף בְּהֵם, לְכָל הַשְּׁבֵתוֹת וְלְכָל הַיָּמִים טוֹבִים".

ו. אם יש עוד מישהו שעושה עירוב למקום זה [כגון שיש עירוב כללי] אין לברך על העירוב, שמא העירוב הכללי כשר (משנ"ב סי' שס"ח ס"ק כ"א).

ז. יניח את המצות מבעוד יום לפני תוספת שבת, יחד בכלי אחד, בחדר שיש בארכו וברחבו לפחות 4X4 אמות [2.32 מטר], ויש להחמיר שאין האורך משלים לרוחב, ויש אומרים שכל דבר המחובר לקרקע ממעט מהשיעור [כגון ארונות מטבח ושאר ארונות המחוברים לקיר]. ומקום הנחת הפת יהיה לכתחילה גבוה לפחות טפח מהקרקע (סימן שס"ו סעיף ג' ד').

ח. לא יאכל מהפת עד צאת הכוכבים של ליל שבת. ואח"כ מותר לאכול אפילו את כולה. [ואם רוצה להשתמש בה לשבתות נוספות, צריך שישאר בה שיעור בכל כניסת שבת (עי' סי' שס"ח ס"ד)].

ט. צריך שיגמור בדעתו שלא יקפיד אם יבואו מבני העירוב לאכול מהפת בערב שבת או בין השמשות⁵.

⁴ מש"כ שאם לא מזכה לכולם נאסר מדין חולק את עירובו, מבואר בבה"ל (סי' שס"ו סי"ד ד"ה מברך) ובחזו"א (סי' צ"ו ס"ק כ"ח), ודלא כחכם צבי שאסר בכל אופן.

יש אומרים (חכמת הלב עמ' 17) בנוסח אחר: "זכה במצות אלו עבור כל החייבים בעירוב שגרים בהיקף המחיצות הכשרות שאפשר לטלטל אליהם כדין, מהבית בו יונח העירוב, ולכל מי שגר במקומות שיתוספו בעתיד, דהיינו שיוקפו במחיצות ויתוקנו כדין שיהיה אפשר לטלטל גם אליהם, ולכל האנשים שיתוספו במקומות הנ"ל, ולכל מי שדינו כשכירו ולקטנו של הגויים והמומרים שגרים בכל המקומות הנ"ל". בנוסח זה ישנו דגש שמזכים רק למי שבמקום שאפשר לטלטל אליו, למעט מי שנמצא בחצר ובהיקף שיש בו גוי או מומר, כדי שלא להקנות לו דריסת רגל למקום הפת [עירוב מרגילין] שאז יאסור את העירוב. אבל בנוסח שכתבנו למעלה מובלע פתרון אחר (שכתב בעירובי חצירות עמ' שי"ג) שמזכים "לכל מי שיוכל להועיל לו", (כמ"ש בשו"ת מהר"ם שיק סי' קע"ח מטעם אחר שחשש לקני את וחמור).

⁵ בשו"ע (סי' שס"ו ס"ד) כתב מטעם זה שלא לערב במאכלים שהכין לצורך השבת. אבל המשנ"ב כתב שאם כונתו שאם יבקשו ממנו יתן, יכול לערב. וכן כתב החזו"א (סי' פ"ז סק"ב) שאפילו שעושה כן מתוך ססבור שלא יבקשו, אם גמר בדעתו שכשיבקשו יתן, מועיל, וכן נוהגים.

י. צריך שתהיה אפשרות לבני העירוב לגשת אל הפת בבין השמשות, לכן צריך שיהיה מישהו בדירה או שיהיה מפתח של הדירה בתוך גבולות העירוב, בבין השמשות של כל ליל שבת.

וכן אם המצות ארוזות, צריך שיהיו באופן שמותר לפותחן בשבת⁶.

סדר עשיית עירוב הצרות בקצרה

א. יקח פת בנפח 800-900 סמ"ק [ובמצות במשקל 400 גרם], ובדיעבד מועיל בשני שלישי משיעור זה.

ב. יזכה ע"י אדם אחר שאינו סמוך על שולחנו. ויכוון לזכה לכל התושבים, כדי שלא לחלוק עירובו.

ג. לאחמ"כ יניחנה בבית בחדר שיש בו ד' על ד' אמות בריבוע.

ד. יאמר את נוסח העירוב הכולל גם שיתוף [ובאופן שיש צד שהיקף העירוב כשר, לא יברך], ויאמר בפיו "הרי זה לעירוב הצרות, ושיתוף מבואות".

ולכתחילה יאמר את הנוסח הארוך שהובא לעיל.

באופן שיש גוי או מומר בבנין, צריך לעשות עמו "שכירות רשות" כמבואר לקמן. לאחר עשית סדר זה מותר לטלטל בתוך הבנין לכתחילה.

⁶ ע"פ המבואר בסי' שצ"ד ס"ב ג'. וכ"כ כמה ספרים. וע"ש בשעה"צ סק"ח שאם יש רק איסור דרבנן הוי עירוב, אך יל"ע כשחל יו"ט ביום שישי שאסור לעבור על שבות לצורך מצוה בבין השמשות. בפסח יש להקפיד לערב במצות יד, כשיש בעירוב אנשים שמקפידים שלא להחזיק ברשותם מצות מכונה.

כיצד לעשות שכירות בקצרה

במקרה שיש גוי או חילוני, וצריך לשכור את רשותו על מנת שיהיה מותר לטלטל, רבים שואלים מה הן ההוראות לעשיית השכירות. והשואלים מבקשים תשובה של משפט אחד בלבד. התשובה היא, שאי אפשר לומר את כל ההלכות שכוללים עשרות פרטים, ומ"מ באופן נורמלי יש להקפיד על שלש נקודות חשובות.

א. יאמר לשון שכירות, ולא קניין או סתם זכות.

ב. להגדיר את השכירות למשך זמן קצוב, כגון "לשבת הקרובה", או "למשך שנה". ובעירוב לתקופה ארוכה יאמר "לעשרים שנה".

ג. השכירות היא לכל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל.

ולאחר מכן יתן מטבע לקניין. נתינת המטבע מעכבת.

לפ"ז נוסח השכירות המקוצר הוא: "אני שוכר ממך את המקומות שברשותך, למשך עשרים שנה, לכל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל". ויתן מטבע לקניין.

אפשרות שכירות ע"י הפקדת חפץ. פתרון זה ידוע מאוד, אבל יש בו גם טעות נפוצה מאוד, שרבים סבורים שהפקדת החפץ היא המתירה את רשות הגוי. אבל בשו"ע (סי' שפ"ב סי"א) מבואר שיסוד ההיתר הוא שע"ז המפקיד יכול להשכיר לאחרים את רשות הגוי, ואם אינו הולך ומשכיר, הרי לא התיר את העירוב. ולדעה ב' בשו"ע שם המפקיד משתף בעירוב את רשות הגוי, והיינו ע"י שיזכו לו את הפת בשביל להתיר את רשות הגוי, [ואם הוא גר בעירוב וזוכה מצד חלקו, מועיל ממילא גם לחלק של הגוי]. לפ"ז ההיתר הוא לא הפקדת החפץ, אלא שע"ז נתנו לו חז"ל כח לעמוד במקום הגוי, ולהשכיר או לערב את דירת הגוי. ויש כמה דינים בהיתר של הפקדת חפץ.

א. הפקדת החפץ יכולה להיות ע"י כל אדם, אפילו שאינו גר בבנין או בשטח העירוב, בתנאי שאח"כ ישכיר את דירת הגוי למשתתפי העירוב באותו מקום.

ב. משך הזמן שהחפץ יהיה מופקד אצל הגוי, הינו למשך הזמן שהעירוב יתקיים. אבל אם המפקיד הפקיד ללא הגבלת זמן ובתוך כך הוא משכיר לאחרים את דירת הגוי לזמן קצוב, ההיתר נשאר גם עד סוף אותו זמן, גם אם הגוי יסלק או יזרוק את החפץ. לכן תמיד להקפיד לשכור מאותו מפקיד על משך זמן קצוב, כגון לעשרים שנה.

ג. החפץ יכול להיות מכל דבר שהוא, באופן שניתן לשמירה עבור המפקיד, ולא שמיועד גם לשימוש הגוי, כגון עציץ לנוי או מפתח של המקלט המשותף.
מפתח שיצא מכלל שימוש, בתנאי שהגוי סבור שצריך לשמור עליו.
סיכום צורת עשיית פתרון זה. א. אדם אחד מפקיד חפץ אצל הגוי.

ב. אדם אחר שוכר ממנו את דירת הגוי, ע"י נתינת מטבע כסף למפקיד, ושוכר ממנו בנוסח זה: "אני שוכר ממך את דירת הגוי, למשך עשרים שנה [או לכמה זמן שאפשר ע"פ ההלכה במקרה זה], שיהיה מושכר לכל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל". ויתן מטבע לקנין.
בשעת הצורך, אם הפקיד חפץ ואי אפשר לשכור מהמפקיד, יזכה לו את פת העירוב.

דירות שכורות

בדירה שכורה, וכן בבתי מלון ובתי הארחה, הקובע לענין עירוב הוא הדייר השוכר ולא המשכיר. ולכן אם השוכר שומר תורה ומצוות, אין צריך לשכור, גם אם המשכיר גוי. ואם השוכר גוי או מומר, צריך לשכור, גם אם המשכיר יהודי שומר תורה ומצוות.

כדי להתיר לתקופה ממושכת יש לשכור גם מהשוכר וגם מהמשכיר. השכירות מהשוכר היא כדי להתיר את התקופה שעליה כבר חתם חוזה, שבדרך כלל אין בכח המשכיר להשכיר לאחרים זכות לזמן זה. והשכירות מהמשכיר היא כדי להתיר לכשיתחלף דייר, וכן זה נצרך אפילו כלפי אותו דייר לכשיאריך את החוזה.⁷

השכירות מהשוכר יכולה להיעשות ע"י הפקדת חפץ [דין שכירו ולקיטו המבואר לעיל מס' 3], אבל השכירות מהמשכיר צריכה להיות שכירות ממס.⁸

⁷ השכירות מהשוכר מועילה רק לזמן שכבר מושכר לו, אבל אינו יכול להקנות מה שיהיה אח"כ, אף אם לבסוף ימשיך לגור לתקופה נוספת, שהרי כרגע הוי דבר שלא בא לעולם, וקל וחומר שאינו יכול להשכיר לזמן שיתחלף דייר אחר. ולצורך שני מצבים אלו שוכרים מהמשכיר. מצד שני השכירות מהמשכיר, בדרך כלל לא מועילה על השוכר שנמצא כעת, אלא א"כ הוא יכול להוציא את השוכר מהדירה כל רגע [שאז נשאר בעלים ויכול להשכיר לאחר, כאילו סילק את השוכר כמבואר ברשב"א ואכמ"ל], או אם יש לו זכות להניח חפצים בדירה השכורה, [שאז יכול להשכיר מדין שכירו ולקיטו]. ומכיון שבדרך כלל לא מתקיים אחד מאלו, אין השכירות מהמשכיר יכול להועיל על השוכר, וצריך גם לשכור מהשוכר.

⁸ כיון שהמשכיר אינו דר בדירה, ואינו משכיר מה שיש עכשיו מה שיהיה בעתיד כמבואר לעיל, אם כן לא שייך מי שיהיה עכשיו שכירו ולקיטו על הדירה שעדיין איננה. [שהרי צריך שיהיה

השכירות מהשוכר, רגילה וככל הדינים הנ"ל, עם שלושת הפרטים, רק היא נעשית לזמן שהוא יכול להשכיר, וטוב לפרש בנוסח זה: "אני שוכר ממך את רשותך למושך הזמן שביכולתך להשכיר, ולא יותר מחמישים שנה מעכשיו, עבור כל מי שישתתף בעירוב בתקופה הנ"ל".

השכירות מהמשכיר יכולה לכלול הרבה אופנים, א' לתקופה שיבוא שוכר חדש [כיון שעדיין לא השכיר לזמן ההוא, יכול להקדים ולהשכיר לעירוב, ואח"כ יכול להשכיר לגוי רק מה שנשאר בידו, וזו רשות מושכרת ואינה אוסרת]. ב' לתקופה שיאריך את החוזה של השוכר הקיים, ועדיין לא האריך. ג' כשאפשר להודיע לשוכר להתפנות מהדירה בהודעה 30 יום מראש, יכול להשכיר מאחרי שלושים יום מעשיית השכירות עם העירוב. ד' במקרים שהמשכיר יכול לסלק את השוכר מיד, יכול להשכיר מיד [וא"צ לשכור מהשוכר]. ה' במקרה שקיבל רשות להשאיר בדירה המושכרת רהיטים או חפצים שלו [שאינם משמשים את השוכר], יכול להשכיר [באופן זה השכירות מדין שכירו ולקלטן].

מכיון שהתבאר שיש הרבה אפשרויות שניתן לכלול בשכירות מהמשכיר, אם נתחיל לפרט אותם יפחד המשכיר שעומדים לנשל אותו מכל נכסיו, לכן אפשר ועדיף לומר לו שישכיר כל מה שבאפשרותו להשכיר ע"פ הלכות עירובין. ויש בזה עוד רווח, שאם יש לו עוד דירות במקום אחר, לפעמים השכירות תועיל גם עליהם.

ויאמר נוסח זה: "אני שוכר ממך את כל המקומות שביכולתך להשכיר על פי דיני עירובין, כל שכירות תחול ברגע שתוכל לחול, למושך עשרים שנה, עבור כל מי שישתתף בעירובים האיזוריים במקומות ובתקופה הנ"ל". ויתן שתי פרוטות לקנין, אחת לדברים שחלים מיד, ואחת לדברים שיחולו לאחר זמן.

לשכירו ולקלטו זכות באותו דיור ולא מועיל שיש לו זכות בחצר אחרת של הגוי כמ"ש הבה"ל (סי' שפ"ב סי"א ד"ה או).

ההוראה הקצרה בענין טלטול במקומות שלא שכרו מהמומרים

מה הן ההלכות של עירובים שיש להם היקף כשר אבל לא שכרו מהחילונים שבעירוב. מהו דין טלטול "כלים ששבתו בחצר", מה מותר לטלטל, והיכן צריך להניחו. הנה יש הרבה פרטים בהלכות אלו, כפי שבארנו בפרטות בחוברת "פתח העירוב" חלק א', בדיני כלים ששבתו בחצר, [ובגליונות "תיקוני עירובין" 2, 13, 14]. אך ההוראה הקצרה והברורה, לשואלים שמבקשים לדעת את ההלכה למעשה ברגע אחד, שיקחו כלל לעצמם:

א. "מותר לטלטל מחצר ולחדרי מדרגות, דברים שהיו מכניסת שבת בחצר ובחדר מדרגות, ולא דברים שהיו בבית, וכן לא להכניס דברים אלו לבית, בין בבית שגרים בו ובין בבית שהולכים אליו".

ב. "בנוגע לילד, צריך שייצא מהדירה לחדר המדרגות, בכוחות עצמו בהליכה או בזחילה, ואם אינו זוחל אין לטלטלו".

בהוראות אלו אנו מקיים שאנשים לא יטעו, ואם יקפידו עליהם בעז"ה לא יכשלו, אמנם יש עוד מקרים ואופנים בודדים שאפשר להתיר יותר, לפי שיטות מסוימות, אך צריך לדעת את הפרטים, ולשים לב היטב שלא להיכשל, כיון שהם מורכבים ומצויי שטועים בהם.

מה מועיל עירוב פרטי בבנין, כשהמומרים אוסרים את הרחובות

במקרים הנ"ל שיש עירוב שכונתי שעשו היקף מחיצות טוב, ולא עשו שכירות, רבים משתדלים לעשות שכירות לפחות בבנין שבו הם גרים, נשאלת השאלה מה יועיל לעשות שכירות ועירוב בבנין, הרי אם יוציא את התינוק הקטן מהבית שהוא עדיין לא הולך או זוחל, יש לו דין כלי ששבת בבית (כמבואר ברע"א המובא בבית מאיר סי' שמ"ט לגבי תינוק המובא למילה, ויש חולקים), וא"כ גם אם יעשה עירוב בבנין ויוציא אותו בשבת מהבית לחדר מדרגות, יהיה אסור לו אח"כ לטלטל אותו לרחוב, מפני שכלי ששבת בבית אסור לטלטלו מחצר לחצר.

התשובה היא שבאמת ההיתר מועיל בעיקר רק לילדים שהולכים וזוחלים, שאין להם דין כלי ששבת, וכל הענין הוא טלטול העגלה. ומ"מ יש היתר חלקי גם לתינוק שאינו זוחל, באופן שיהיה עם התינוק בחדר מדרגות בבין השמשות, ואז הוא יהיה ככלי ששבת בחצר, ויוכל לטלטלו מחצר לחצר. וכיון שהוא שבת באותו חדר מדרגות של הבית, שיש בו עירוב עם הבית, יהיה מותר לו גם להכניס אותו לבית. ואמנם לבית אחר לא יוכל להכניסו, אלא רק לבית באותו בנין שהוא היה בו בבין השמשות, אך הוא יוכל ללכת איתו לגינה שבעירוב, כיון שזה טלטול כלי ששבת בחצר, מחצר לחצר.

אך יש להדגיש שבאופן זה לא יכניס בבת אחת מהרחוב לבית, כיון שזה נאסר גם בדבר שלא שבת מחמת עצם מעשה העברה מרשות לרשות, כמבואר בתוס' וברשב"א וריטב"א (עירובין דף צט:): לגבי מי גשמים. אלא יעצור ויניחנו בעגלה בחדר מדרגות, וי"א שיעשה ע"י שני בני אדם, כלומר שמישהו אחר יכניס לבית. [אך כמובן דוקא באופן זה שהתינוק שבת בחצר, ויש עירוב פרטי מהחצר לבית, ולא כאשר שבת בבית, או שחסר עירוב בבנין, שלגבי זה לא עוזר שעושים את הטלטול בשני בני אדם].

דיני הטלטול בשבת במקום שאין עירוב

א. **טלטול ברחובות.** כשאחד מחוטי העירוב קרוע, או שלא רוצים לסמוך על העירוב שמא לא נעשה כהלכתו, הרחובות נעשים כרמלית, ויש בהם שני דינים, א. אסור להוציא אל הרחוב, ב. אסור לטלטל ברחוב עצמו יותר מד' אמות.

ב. **טלטול בחצרות.** אם החצר מוקפת מכל צדדיה במחיצות, דהיינו גדר בגובה י' טפחים [מטר אחד], ובפתחים או במקומות שהגדר אינה שלימה, יש צורת הפתח או עומד מרובה מכוון ישר [והפירצה עד י' אמות 4.80/5.70 מטר], דין החצר כרשות היחיד, ומותר לטלטל בתוכה, רק לא להוציא ממנה לחוץ. ולגבי לטלטל מהבית לחצר או להיפך, דינה כדלהלן בדיני חדרי המדרגות.

אם החצר אינה מוקפת כהלכה, כגון שיש פירצות או שחלק מהגדרות נמוכות, דין החצר ככרמלית וכדין הרחובות [בזמן שאין את ההיקף העירוב מסביב כנ"ל], א. אסור לטלטל מהבנין לחצר, ב. אסור לטלטל בתוך החצר יותר מד' אמות.

ג. **טלטול בחדרי המדרגות.** חדרי המדרגות הם רשות היחיד, [מלבד בנינים שקומת הכניסה לבנין אינה סגורה, וה"ה כשיש שביל עם שתי קירות ללא סגירה בפתחו, או רק מקומה ראשונה ומעלה נעשה רשות היחיד, וקומת קרקע דינה כשאר החצר]. אבל אע"פ שחדרי המדרגות הם רשות היחיד, בכל זאת חז"ל אסרו לטלטל מהבית לחצר משותפת, כמו חדר מדרגות המשמש לשני שכנים או יותר, ותקנו שיצטרכו לערב בפת בין כל השכנים. בשאר השנה כשיש עירוב לשכונה או לעיר שראוי לסמוך עליו, הרי הרב או האחראי מניחים פת והיא מועילה לכל הבתים שבתוך ההיקף, משא"כ כשנמצאים במקום שאין היקף או שלא סומכים על ההיקף, הרי יש כרמלית שמפסיקה בין הפת של הרב לשאר הבנינים, ואין פת זו יכולה להועיל להם, וכל בית צריך להניח.

ד. **בתוך הבית.** מותר לטלטל אפילו דברים שהביאו בשבת מחוץ לבית, [מלבד אם ח"ו נעשה באיסור, שיש אופנים שהשימוש בחפץ אסור מדין מעשה שבת. ע"י סי' ש"ח ס"א ובה"ל ד"ה אחת].

ה. **טלטול משכן לשכן.** לאור האמור, הטלטול במצב כזה משכן לשכן, וכן כל הוצאה לחדר מדרגות, מותרת רק אם עושים עירוב חצרות פרטי בבנין, כלומר שמזכים פת לכל השכנים ומניחים בתוך אחת הדירות לשם עירוב. ואם לא עשו כן, אסור להוציא מהדירה כלל לכל הדעות.

ו. **הפצים האסורים בטלטול.** איסור הטלטול כולל כל חפץ שאינו מלבוש או תכשיט. כולל משחקים, אוכל, בקבוקים, מפתחות הבית [גם כשהם נעוצים בדלת], טישו אפילו בכיס. סידור לבית הכנסת, טלית, מפתח הבית, עגלה ותינוק, כובע שמחזיק ביד, ויש מקפידים גם על כובע שיכול לעוף ברוח, אם יש תחתיו כיפה. ערדליים ושקיות נילון להגן על הנעלים כשאינם מגינים על הרגלים, ובדרך כלל נחשב שמגינים גם על הרגלים. וכן הדין לגבי שקית על הכובע. שעון לגברים וי"א גם לנשים. ועוד פריטים רבים.

דיני טלטול העגלה והתינוק במקומות שנעשה היקף עירוב ללא שכירות

בכל "עירוב" יש ג' חלקים, א. היקף מחיצות, וצורות הפתח ע"י חוטים ולחיים, כדי להפוך מכרמלית שאסור לטלטל בה ד' אמות, לרשות היחיד שמותר לטלטל בתוכה. אבל עדיין אסור להעביר מבית לחצר ולחדר מדרגות או להיפך⁹. ג. הנחת פת העירוב עבור כל התושבים. כדי להתיר להעביר מבית לחצר ולחדר מדרגות, או להיפך. ע"י שמניחים את הפת נעשים כולם שותפים יחד¹⁰. ג. לשכור מהגויים והמומרים הנמצאים בשטח העירוב, שאל"כ גזרו חכמים שלא יועיל הנחת הפת הנ"ל באות ב'¹¹, וישאר הדין כבאות א' שמותר רק לטלטל בתוך החצרות המוקפות [או העירוב המוקף], אבל אסור להכניס ולהוציא מבית לחצר ולהיפך. כמו"כ כלים שהיו בבית והוציאם לחצר בדרך כלשהי, אסור להעבירם אפילו מחצר לחצר¹².

במקרה שלא שכרו יוצא דין מורכב, כל החצרות הם רה"י שאינה מעורבת, ומותר לטלטל מחצר לחצר רק אסור להכניס לבית, ועוד איסור, שכלים שהיו בכניסת שבת בבית והוציאום [באיסור או בהיתר כלשהו] לחצר, נשאר עליהם איסור להעבירם מחצר לחצר.

וזה הדין שאנו עוסקים בו, מחמת שמצוי הרבה מקומות שאינם יכולים לשכור מהגויים והמומרים, ועושים רק את ההיקף שבחלק הא' הנ"ל, ואין להם עירוב בפת שבחלק ב' הנ"ל¹³. [לבידור היכן המקומות, ניתן לפנות ל"מוקד העירוב השכונתי"].

כדי לבאר את השימוש בהיתר זה, נקדים לבאר את הדינים בציורים דלהלן: מיקום העגלה בצד ימין, הוא המקום שהיתה כל בין השמשות של כניסת שבת, וכך נשאת שביתה לכל השבת¹⁴.

⁹ שו"ע סי' שס"ח ס"א, ומשנ"ב סק"ב. שמא ידמו ויבואו להוציא מרה"י לרה"ר.

¹⁰ שם סק"ג וכמו שהסביר הרמב"ם.

¹¹ שו"ע סי' שפ"ב ס"א, והמטרה כדי שימנעו מלדור במקומות שדרים גוים ומומרים. ומ"מ כיון שלפעמים אין ברירה השאירו אפשרות לשכור מהגוי, וכיון שזה קשה לא ידורו שם א"כ באמת אין ברירה (גמ' וגאון יעקב).

¹² שו"ע סי' שע"ב ס"א ומשנ"ב סק"ג. וקצת יש ליתן טעם, משום שכלי בית מיוחדים לשימוש פרטי וניכר ההוצאה גם כשמוציא מחצר לחצר, משא"כ כלי חצר לא ניכר א"כ מעבירים מחצר לבית.

¹³ כיון שהורו הפוסקים שהיום אין סמכות לממשלה להשכיר את בתי התושבים, כמו"כ השכירות מחברת חשמל אינה מתירה את כל התושבים, ובדרך כלל בכל מקום יש כמה שאינה מועלה להתיר אותם עד שיבדקו ע"פ מומחים להלכות אלו.

העגלה היא דוגמא לכל חפץ שהוא, כגון בקבוק ומוציץ, ביגוד וטיטולים וכל האביזרים. דעת הרבנים בעירנו שהוא הדין תינוק שאינו זוחל [וי"א כל שאינו הולך] דינו כעגלה (כמ"ש רע"א)¹⁵, לעומת זאת בגדים שהילד [שיודע לזחול] לובש, טפלים אליו אף כשלבש אותם באמצע שבת¹⁶. וי"א להיפך¹⁷.

בהגדרת חצר, נכלל גם חדרי מדרגות וחדרי עגלות, וכל המקומות שלא אוכלים בהם בשבת. בית, הוא רק הדירה עצמה שאוכלים בה בשבת, וכן אולם שמחות כשואלים בו באותה שבת¹⁸.

מקרא: מותר לטלטל בכל שטח זה. – אם עשו עירוב פרטי בבנין מותר. אסור לטלטל בשטח זה.

דין כלים שישבתו בבית,

ציור 1 - עגלה או חפצים שהיו בכניסת שבת בבין השמשות בבית, אסור להוציאם מחוץ לבית, כאשר העירוב ללא שכירות¹⁹.

אבל אפשר לעשות עירוב פרטי בבנין [אם בבנין אין גוים ומומרים, או שישכור מאותם שכנים], ואז מותר להוציא מהדירות לחדר המדרגות. וכן לחצר של אותו בנין אם היא מוקפת מחיצות כהלכה, וכן לבנין נוסף שבאותה חצר [כגון שגם בו

¹⁴ קניית השביתה בזמן בין השמשות ואין קונה שביתה אחרת באמצע שבת, כביאור הלכה (סי' שע"ב ס"א ד"ה לחצר וכד' תוס' והרשב"א דף צט:) ודלא כחזו"א (סי' ק"ד ס"ק כ"ה).

¹⁵ הובא בבית מאיר (סו"ס שמ"ט), והבית מאיר שחלק בכמה דברים לא כתב לחלוק ע"ז ומש"כ אח"כ שלא קונה רק באדם גדול שנושא את עצמו (עירובי חצרות, דלא כחכמת הלב).

¹⁶ הנידון אם המוצאי דבר בכלי יש מדרבנן טלטול גם על הכלי, אלא שלא משכח"ל נפק"מ אלא ביצור זה. ונחלקו בזה הראשונים והאחרונים, עי' פתח העירוב.

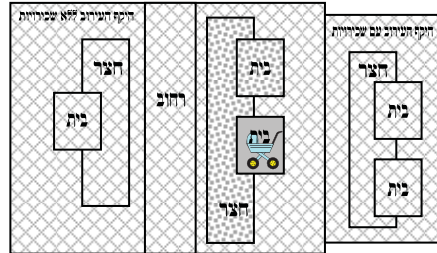
¹⁷ חכמת הלב פ"א ס"ח וט'.

¹⁸ סי' שע"ב ס"א, וסי' שני"ה ס"ק ל"ד. ודעת החזו"א שגם בתוך הבית חדרים שלא אוכלים בהם דינם כחצר, ולא קי"ל כן אלא כ' המשנ"ב. ועי' מה שהארכנו בפרטי המקומות בחוברת פתח

¹⁹ כנ"ל מרס"י שס"ו ושפ"ב.

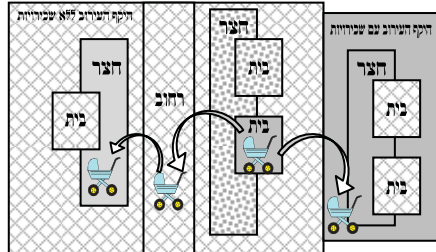
עשו שכירות], כמופיע בציור. אבל לרחוב אסור להוציא כי הוא משמש גם לחצרות נוספות שלא עירבו מחמת שיש בהם גוים או מומרים²⁰.

ציור 2 - כלי ששבת בבית כנ"ל, והוציאו אותו לחצר בדרך כלשהי [בין בהיתר דרך מלבוש, ובין ע"י ילד או אדם שסבור שמתר], אסור לטלטלו מחצר זו לחצר אחרת [ואינו דומה לכלי ששבת בחצר דלקמן ציור 3], וכל שכן שאסור להכניסו לבית²¹.

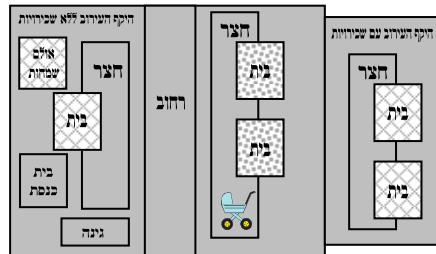
1. מקומות המותרים בטלטול כשהעגלה היתה בבין השמשות בבית.

בתוך אותה חצר יש מתירים לטלטל, בתנאי שהיא מוקפת מחיצות כהלכה ונפרדת מכל החצרות והרחובות שבצידיה²². אבל כשהניחו את החפץ ברחוב, אסור לטלטל אף ברחוב עצמו ד' אמות, כי הרחוב לא מוקף כהלכה באופן שיהיה נפרד מהחצרות שבצידיו. [למרות שכל החצרות בתוך היקף העירוב, אך הן אסורות מאחר ובחלקן יש גוים ללא שכירות]²³.

2. מקומות המותרים כשמישהו הוציא את העגלה למקום אחר.

דין כלים ששבתו בחצר, ציור 3 - עגלה ששבתה בבין השמשות בחצר, מותר לטלטלה בכל להכניס אותה לבתים [כדין חלק א' הנ"ל]. ולגבי להכניס לבתים של אותה חצר [אחרי בין השמשות], יעזור

3. מקומות המותרים בטלטול כשהעגלה היתה בבין השמשות בחצר.

²⁰ דכל שיש היקף פנימי המשמש רק ליהודים או גוים ששכרו מהם, אפשר לערב אותו, ורק השטח החיצון אסור (שו"ע ומשנ"ב בכ"מ, ובסי' שפ"ב ס"ק נ"ח).

²¹ משנ"ב (סי' שע"ב ס"ק ט"ז).

²² בה"ל (שם ד"ה שמא) הביא מחלוקת ראשונים ואחרונים בזה, ולא הכריע. והחזו"א (סי' ק"ד ס"ק כ"א) צידד כמתירים.

²³ עירובי חצרות.

אם יעשו עירוב פרטי בבנין [שעשו בו גם את חלקים ב' ג'], אבל לא יועיל להכניס לבתים של החצר האחרת, [כי בין החצר למקום השביתה מפסיק שטח שיש בו רק חלק א'].

* * *

לפ"ז יש פתרון להשתמש בעירובים כאלו, ע"י שיעשה כדלהלן. האפשרות הפשוטה. יקח מערב שבת את כל הדברים שצריך לטלטל, ויניחם בחדר מדרגות או בחצר [מהשקיעה למשך 40 דקות], ועי"ז יוכל בשבת לטלטלם לרחובות שבתוך העירוב, לגינה ולבית הכנסת וכל החצרות. אבל לא להכניסם לשום דירה, בין בבנין שלו ובין בבנין אחר אפילו כשיהיה שם עירוב הכי מהודר עם שכירויות, [כיון שהחפץ היה בכניסת שבת מחוץ לעירוב שיש בו שכירויות]. אופן זה שייך רק בתינוק שיודע ללכת או לזחול, שייצא מהדירה לחדר מדרגות בכוחות עצמו. אבל כשאינו זוחל שצריך לקחתו בידים, אסור להוציאו. ואפילו אם מישוהו אחר יוציא אותו מהדירה לחצר, יהיה אסור להמשיך לטלטלו. וצריך להכין בקבוקים וטיטולים במקום שמתארחים, כי מה שיביאו עם העגלה יהיה אסור להכניס לדירה.

אפשרות מורכבת, שהיא מועילה יותר, אך צריך לאחוז היטב את ההלכה, ולא להתבלבל בין חפצים שהיו בחצר לחפצים שהיו בבית.

א. יעשה עירוב פרטי בבנין שלו [ואם יש באותו בנין גוי או מומר, ישכור ממנו].
ב. יניח את כל החפצים שרוצה לטלטל, בחצר או בחדר מדרגות, במשך כל זמן בין השמשות, וכן יעשה עם תינוק שאינו זוחל, יישבו איתו בחוץ כל זמן זה. ובאותו זמן יהיו דוקא בחצר של הבית המוקפת כהלכה או בחדר מדרגות, ולא ברחוב או בגינה [אפילו שמוקפים בעירוב].

אחרי בין השמשות יהיה מותר להכניס הכל לדירה שבאותו בנין [כיון שבעירוב הפרטי עשו שכירויות]. וכן יהיה מותר לקחת מהחצר לחצר אחרת [כיון שהם כלים ששבתו בבין השמשות בחצר]. ולפ"ז אפשר אחרי בין השמשות להיכנס עם התינוק והעגלה לבית, ואח"כ לצאת עימו לרחוב ולגינה, ולחצר של המקום שמתארחים [כאשר הכל מוקף בעירוב כשר וחסר רק שכירויות]. אבל עדיין יהיה אסור להכניסו לבית שבו מתארחים, אלא צריך להשאיר את העגלה והחפצים בחדר מדרגות, והתינוק צריך להיכנס בעצמו, כגון שיניחו אותו בחדר מדרגות סמוך לדלת והוא יזחל לתוך הדירה. ואין שום פתרון להכניס לבית [לפי דעת הרבנים דפה]. יש

מקילים שילד יכניס ויוציא לבית אך זה מותר רק, במקום שחסרון השכירות הוא רק חומרא, [כגון שנבדק שיש שכירות ח. חשמל במקום המועיל]. אבל לא בשכונות שלא טיפלו כלל בנושא.

אמנם העירוב בבנין לא מועיל שיהיה אפשר להניח את העגלה בבית בכניסת שבת, וכן לא מועיל שילד יוציא אותו. אלא רק חפץ שהיה בבית, ולא בחצר או בחדר מדרגות, אסור לטלטלו ברחובות ובחצרות אחרות, אפילו כשילד או מישהו אחר הוציאו לחצר, כמבואר בציור 2, ואינו דומה לעגלה שהיתה בבין השמשות בחצר. ופרט זה צריך הרבה שימת לב.

ויש להדגיש שהמציאות מעידה שהמכשול מצוי מאוד בעשיית פתרון זה, ע"י שחלק מההוצאה עושים ע"י קטן או אדם שמיקל בטלטול, ואינם יודעים שנשאר אח"כ איסור לטלטלו גם ברחוב בלי להכניסו לבית. ולכן האופן המומלץ שלא להכניס ולהוציא מהבית, לא בביתו ולא בבית ההורים, אלא התינוק יזחל בעצמו ויכנס, ושאר החפצים שרוצים לטלטלם לא יכניסו לשום בית.

דיני התחומין מצויים מאוד בשבתות נופש

נושא התחומין גם הוא מקבל משמעות חדשה בזמנים שנוסעים לנופש. בדרך כלל כשאדם נמצא בעירו אינו מגיע לידי נסיון בדין זה, שהרי כל העיר כד' אמות, ומותר ללכת בכל העיר [בלי לטלטל] אפילו למרחק שעה או שתיים [מלבד מקומות שיש בעיר רווח בין השכונות, כמ"ש בחוברת "דרך התחומין" בדיני ירושלים]. אבל כשאדם נמצא בישוב שהשטח שלו קטן יחסית, ומחוץ לישוב יש שטחים יפים, ובפרט שהשקיע בשביל נופש להסתובב ולהנות, ולא בשביל לשהות בתוך דירה, א"כ אדם מחפש לטייל כמה שיותר, וכאן צריך לתת את הדעת ולזכור את מצות התחומין, שהסמיכו חז"ל על הכתוב אל יצא איש ממקומו, ואמרו שלא לצאת מהישוב אלפיים אמה, שהם כקילומטר אחד בלבד [לשיעור הגר"ח נאה 960 מטר, ולשיעור חזו"א 1152 מטר], **מרחק שאדם הולך בזמניו ברבע שעה, ובהליכה מהירה ב-10 דקות בלבד!**

עוד יש לציין דין שהוא אחד הדברים שאנשים רגילים לטעות בו. כאשר יש שני ישובים קרובים, רבים סבורים שאם המרחק ביניהם פחות מאלפיים אמה, אין איסור תחומין ומותר ללכת לכל העיר השניה. ויש סבורים כך מסיבה אחרת, משום שכאשר נכנסו לעיר הסמוכה [תוך אלפיים] "כל העיר כד' אמות". אבל זו טעות, והם מחליפים דין זה עם דין השבת בכניסת שבת בתוך העיר, שלגביו כל העיר כד' אמות. שני הדברים הנ"ל אינם נכונים, ברגע שהאדם התנתק מהעיר ששבת בה בכניסת שבת, מונה אלפיים אמות ועוצר, אף אם נמצא בתוך עיר או בתוך בית, ואפילו אם המרחק בין הישובים דקה אחת [קמ"א אמה, 68-81 מטר], ורוב האלפיים הלך בתוך מקום ישוב, בכל זאת צריך לעצור היכן שמסתיימים 2000 אמות, ואפילו באמצע הבית.

לפיכך דיני התחומין מצויים מאוד, שכאמור המרחק המותר הוא רק 10-15 דקות הליכה מקצה הישוב. במקומות רבים אנשים לא מעלים על דעתם איסור זה, והולכים למרחק רב, עד שהורגל בפי העולם שכולם הולכים ובודאי מותר. בנוסף לכך גברה המכשלה, מחמת שהיה קשה תמיד למצוא מי שיכיר את השטח, וידע את החישוב הנכון בכל מקום. "מוקד העירוב השכונתי" השקיע הרבה בנושא זה, וקיבץ את המידע מהאנשים המומחים לכך ברחבי הארץ, כמו"כ ערך בעצמו מדידות בשטח ובמפות ומדידות ממוחשבות, כדי שיהיה אפשר לדעת בקלות את הדין ע"פ הלכה. ניתן להתקשר לטל' 0548483320.

מאמר בדיני התחומין המצויים בזמנינו

בעקבות זה נביא כאן ראשי פרקים של דיני התחומין, ובעיקר לדאות כמה הם קרובים למעשה, לכל אדם. אמנם לא נוכל להביא את כל הנידונים, ואפילו לא מעט מן החישובים

המורכבים, וְהֵאָרְכְנוּ בָהֶם בְּחֻבְרוֹת דִּינֵי הַתְּחוּמִין ג' חֲלָקִים], אֲבָל נִבְאָר כַּאֲן דִּינִים מְסוּיָמִים שְׁנוּגָעִים בְּכֹמָה עָרִים, שְׂכַל מִקְרָה מִלְמַד דִּין מִיּוּחַד.

הַשְּׁבִיטָה וְהַתְּחוּם, בְּג' אֹפְנִים

בְּתוֹרָה נֹאמַר "שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתִּיו, אֶל יֵיצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי" (שְׁמוֹת טז, כט). וּדְרָשׁוּ חֲזו"ל, 'שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתִּיו', אֵלּוּ אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל אָדָם, 'אֶל יֵיצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ', אֵלּוּ אֲלַפִּיִם אִמָּה (עִירוּבֵינ דָּף נֹא. ע"שׁ שְׁלַמְדוֹ בְּגִזְרָה שׁוֹה). כּוֹונַת הַדְּבָרִים, שְׁבִדִין הַתְּחוּם יֵשׁ אֵת הַמְּקוֹם שֶׁהָאָדָם שֶׁבֵּת בוֹ, וְיֵשׁ אֵת הָאֲלַפִּיִם שֶׁמִּסְבִּיבוֹ.

בְּדִין הַמְּקוֹם שֶׁשֶׁבֵּת בוֹ יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִצְבִּים. א. הַשּׁוֹבֵת בְּשֵׁטַח פְּתוּחַ, מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם הוּא ד' אֲמוֹת (שׁו"ע סי' שצ"ו ס"א).

ב. הַשּׁוֹבֵת בְּתוֹךְ רִשׁוֹת הַיְחִיד, דֵּהֵיִינוּ מְקוֹם גְּדוֹל הַמּוֹקֵף כֶּהֲלָכָה, מְקוֹמוֹ הוּא כֹל הַהִיקָף, וְכוּלוֹ כְּד' אֲמוֹתָיו, וּמִתְחִיל אֲלַפִּיִם מִחוּץ לַהִיקָף רַה"י (שֵׁם ס"ב).

ג. הַשּׁוֹבֵת בְּתוֹךְ עִיר, אַע"פ שֶׁאֵינָה מוֹקֶפֶת וְאֵינָה רַה"י, מְקוֹמוֹ הוּא כֹל הָעִיר וְכוּלָּהּ כְּד' אֲמוֹתָיו, וּמוֹתֵר לִלְכַת בְּכָל הָעִיר. וְעוֹד אֲלַפִּיִם סְבִיב לְעִיר (סי' שצ"ח).

לְפ"ז בִּימֵים כְּתִיקוֹנָם, אָדָם נִמְצָא בְּעִיר שְׁלוֹ, יֵשׁ לוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר כֹּל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ, וְאֵינּוּ יוֹצֵא מִן הָעִיר בִּשְׁבֵּת, וְאֵז גַּם אִם הָעִיר גְּדוּלָּה מְאוֹד, אֵינּוּ נִפְגַּשׁ בְּאִיסוֹר הַתְּחוּמִין, שֶׁהָרִי כֹל הָעִיר כְּד' אֲמוֹתָיו. וְגַם אִם מְטִייל בְּגִינָה הַסְּמוּכָה מִחוּץ לְעִיר, יֵשׁ לוֹ אֲלַפִּיִם אִמָּה. אֲבָל בְּרַגַע שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִלְכַת לְעִיר אַחֲרָת, אִו לִישׁוּב סְמוּךְ, אִו לְבֵית חוֹלִים בְּקִירְבַת מְקוֹם, מִיד הוּא פּוֹגֵשׁ בְּאִיסוֹר הַתְּחוּמִין, כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחוּם הַמוֹתֵר בַּהֲלִיכָה הוּא מְאוֹד קָטָן בִּיחַס לְמִרְחָקֵי הַהֲלִיכָה הַרְגִילִים בּוֹזְמִינּוּ, וְאָדָם סֵתָם לֹא מַעֲלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁהָאִיסוֹר כ"כ קָרוֹב.

כְּמוֹכֵן כְּשֶׁנוֹסְעִים לִישׁוּבִים לְשִׁבְתוֹת נוֹפֵשׁ, וּמְטִיילִים בְּחוּץ שַׁעָה אִו שְׁעִיִים, וְרוֹצִים לִרְאוֹת אֵת הַישׁוּבִים הַסְּמוּכִים, הָרִי בַּהֲלִיכָה שֶׁל 10-15 דְּקוֹת מְקַצֵּה הַמוֹשֵׁב, כִּבְר יוֹכוּלִים לַהֲגִיעַ לְאִיסוֹר יֵצִיאָה מִחוּץ לַתְּחוּם ח"ו.

שִׁיעוֹר הַתְּחוּם קֵטָן יַחֲסִית

שִׁיעוֹר הַתְּחוּם אֲלַפִּיִם אִמָּה בְּמִידוֹת שֶׁל זְמַנִּינוּ, לְשִׁיעוֹר הַגֵּר"ח נֹאה הוּא 960 מֵטֵר, וְלְשִׁיעוֹר חֲזו"א הוּא 1152 מֵטֵר. שִׁיעוֹר זִמְן הַהֲלִיכָה שֶׁל מִרְחָק זֶה, מְבוֹאָר בְּפוֹסְקִים שֶׁהוּא 18 דְּקוֹת. הַמְּצִיאוֹת כִּיּוֹם שֶׁאָדָם רְגִיל הוֹלֵךְ מִרְחָק זֶה בְּרַבַּע שַׁעָה, וּבַהֲלִיכָה מֵהִירָה מִסְפִּיק לִלְכַת אוֹתוֹ בְּעֶשֶׂר דְּקוֹת בְּלִבְד. [וְהִסִּיבָה לַכֶּךְ כִּי הַכְּבִישִׁים סְלוּלִים, וְגַם הָאֲנָשִׁים יוֹתֵר מִמֵּהֵרִים. וְגַם כִּיּוֹם אֲנָשִׁים בִּישׁוּבִים הוֹלְכִים יוֹתֵר בְּנַחַת]. כְּדִי לִתֵּת מוֹשֵׁג קָרוֹב אֵלֵינוּ, עַד כֹּמָה מְדוּבָר בְּמִרְחָק הֲלִיכָה קָטָן, לְדוּגְמָא הַמִּרְחָק הוּא כְּמוֹ לִלְכַת בְּבִנֵי בְּרַק, בְּרַח' חוֹזֵן אִישׁ, מִפִּינַת ר' עֵקִיבָא, עַד פִּינַת רַח' עוֹרָא. וּבִירוּשָׁלַיִם לְדוּגְמָא מִתְחִילַת רַח' מְלַכֵי יִשְׂרָאֵל

עד מעט אחרי ככר השבת, מרחק כזה כאשר הוא מחוץ לעיר, הוא שיעור התחום המותר, ומעבר למרחק כזה כבר אסור ללכת [מלבד התוספת של ריבוע העיר].

לדוגמא, אדם היוצא מבני ברק לבית החולים בלינסון, העיר בני ברק מסתיימת בכביש גהה, ומשם בלינסון יש קרוב ל-4000 אמה, כפול משיעור התחום. ולכן אגודת עזר מציון הניחה באמצע הדרך מב"ב בלינסון עירוב תחומין, שמזוכה כל ערב שבת להולכים. וגם

לצורך הבנת הדינים יש צורך להקדים ולבאר כמה יסודות פשוטים:

א. "כל העיר כד' אמות". כלל זה נאמר רק כלפי העיר ששובת בתוכה, [מקום ביתו באותה שבת, או מקום העירוב תחומין שהניח], אבל כשיש עיר שמתחילה בתוך האלפיים אמה שמסביב לעירו, אינה נחשבת כד' אמות, ובמקום שכלתה מידת אלפיים באמצע העיר, נגמר תחומו, ואסור להמשיך ללכת אפילו בתוך העיר [ואפילו אם יש בה עירוב לגבי טלטול].

ב. יש עוד שני מקרים שהעיר כד' אמות. "הבלעה", דהיינו עיר שכולה מובלעת בתוך האלפיים אמה, הקילו חז"ל שנחשבת כד' אמות, ומאריכים את התחום כשיעור העיר, פחות ד' אמות.

ג. "עיר שלן בה". באופן שאדם הניח עירוב תחומין מחוץ לעירו, ויוצא שהעיר והבית שלו מחוץ לתחום של מקום השביתה. הקלו חז"ל [לדעת הרמ"א סי' ת"ח ס"א] שאם ישן בליל שבת בביתו, החשיבו את העיר הזו כד' אמות, שיוכל ללכת בתוכה, אם הקצה שלה נכנס בתחום של מקום השביתה. במשנ"ב מבואר שלא סמך על דין זה לכתחילה, אלא בצירוף נוסף (בה"ל ושעה"צ שם). והחזו"א סמך להלכה על קולא זו.

לדעת השו"ע אין את הקולא הזו, אלא רק הותר ללכת לכיוון העירוב, ולא לכיוון הנגדי, וזה בעיה גם ללכת בתוך השכונה, שלא ילך מביתו לבית הכנסת לכיוון הנגדי ואכמ"ל. בני ספרד מחמירים שלא לסמוך על עיר שלן בה. [ולדעת הכף החיים בשעת הדחק יש להקל כרמ"א].

בזמנינו מכיון שהערים גדולות, רוב האפשרויות להניח עירוב תחומין הם רק ע"י שסומכים על עיר שלן בה.

ד. "הגדרת העיר" לענין תחומין היא, לפי רצף של בתי מגורים בלבד. בנינים שאינם משמשים למגורים כמו בית כנסת וכדומה, אינם מצטרפים עם העיר (סי' שצ"ט סעיף ו'). הרווח בין הבתים הוא עד שבעים אמה ושיריים (שם), שהם במידות של זמנינו, לשיעור רח"נ 34 מטר, ולשיעור חזו"א 40.6 מטר. אם מדובר על חיבור בין שני גושי בתים שכל אחד נחשב כעיר [מששה בתים ומעלה], הם מצטרפים עד פעמיים מהשיעור הנ"ל, שהוא

קמ"א אמה. במושגים שלנו השיעור לקולא הוא 81 מטר לשיעור חזו"א, והוא בסה"כ כאורך המתחם של שלשה עד ארבעה בנינים רגילים בלבד.

באופן שיש רווח כזה, אפילו באמצע העיר, נחלקת העיר לשני חלקים, וכל אחד מודד אלפיים ממקומו (רמ"א שם סעיף ז'). יש עוד הרבה נידונים בחיבור ערים, ואלו הן ראשי פרקים. וראה עוד לקמן בדין תל אביב.

בני ברק – תל אביב

העיר בני ברק מחוברת ברצף בתים לרמת גן וגבעתיים, ולכמה שכונות מתל אביב, ולכן כל אלו נחשבות כעיר אחת כמבואר לעיל, שהשובת באחת מהן, מותר ללכת בכל הערים האלו, ועוד אלפיים מסביב להן כשיעור התחום.

לעומת זאת העיר תל אביב עצמה מחולקת לכמה חלקים, תל אביב צפון, ותל אביב מרכז. במרכז עצמו ג"כ יש חלוקה ע"י כביש נתיבי איילון העובר באמצע, ולאחר ההרחבה שנעשתה בו הוא יותר מקמ"א אמה [יחד עם השטחים הריקים שבצדדיו], והמקום הכי צר שבו הוא 90 מטר.

ערים בפגישת חיבור ריבועים וקשתות החזו"א העלה לדון שיש חיבור חדש שלא נזכר בגמ' ובפוסקים, שעיר הנכנסת לחלל של שקע [שהעיר כעין צורת קשת] בעיר אחרת, נעשית כעיר אחת, דהיינו שאז גם אם יש מרחק יותר מקמ"ב אמה, אך כיון שיש דין שאם יש שקע בקצה העיר, מיישרים קו והשקע נידון כחלק מהעיר [לגבי חישוב התחום], יש מקום לומר שהוא גם מועיל לחיבור כשעיר אחרת מתקרבת לחלל הזה. כמו"כ כאשר ריבוע העיר פוגש בקצה של עיר אחרת, כיון שהריבוע הוא צורת העיר יש לדון שהערים מתחברות להיות כעיר אחת.

אמנם יש בזה סתירה בחזו"א, ובגמ' וברמ"א (סי' שצ"ח ס"ז) כתוב שעיר שנחרבה ויש רווח של קמ"ב אמה, כבר נחשבת כשתי ערים, למרות שכמעט בכל מקרה יהיה חיבור ע"י פגישת הרבועים. ועוד האריכו בספרי זמנינו לדון בזה הרבה, שהוא דבר שלא נזכר בקדמונים, ולא מצאו ראיות ברורות לכך. לכן אינו דבר פשוט לסמוך עליו. בשעה שבנו על החיבור של תל אביב לבני ברק, נכנסו הת"ח למרן הגר"ש אלישיב זצ"ל והורה באופן ברור כמה פעמים, שלא לסמוך על חיבור של ריבועים או קשת, וצריך לעשות עירוב תחומין, כמ"ש במאמר בספר דרור יקרא (עמ' תקמ"ב).

ירושלים

בירושלים יש הרבה שכונות המרוחקות מהעיר יותר מקמ"א אמה, כגון שכונת רמות, רמת שלמה, ועוד. כמו"כ בית החולים הדסה עין כרם נמצא במרחק שאנשים הולכים אליו בשבת, אבל הוא רחוק מהעיר. יש מהשונות שיש לדון בהם חיבור ע"י קשתות כנזכר לגבי

תל אביב, ויש מקומות שיש לדרון על חיבור ע"י עירוב, שיש לדרון בכשרותו באותן מקומות, מאחר ואנו נוקטים להחמיר בו מחמת כמה בעיות ודחוקים גדולים. בספר מחנה ישראל נקט להקל בחיבור קשתות, ואח"כ הוציא קונטרס מחנה ישראל", לפי מה שהורה לו מרן הגריש"א להחמיר.

לפ"ז רבים מדקדקים לעשות עירוב תחומין בהליכה בין השכונות המנותקות, וכן יש הרבה רבנים המורים על כך לשואלים. אך עדיין אין כ"כ מודעות לכך, כיון שהרבה מבני העיר רגילים לסמוך על העירוב גם לענין טלטול, ויש גם הבדלים בין הנידונים בשכונות השונות, אבל ראוי להחמיר, כמו שהארכנו בחוברת דרך התחומין חלק ג'.

אלעד

בסביבות אלעד לא ידוע לנו על מקום שקרוב לעיר שאנשים הולכים אליו ואין נפק"מ כ"כ בשאלה של מדידת התחום המותר. אבל יש לתושבי העיר שאלה מיוחדת בנושא התחום מדאורייתא, שנוהגת במקרה מסוים.

יש ראשונים שהבינו מדברי הגמ' שאיסור תחומין הוא מן התורה [כשיטת רבי עקיבא], אבל להלכה פוסקים השו"ע והרמ"א (סי' ת"ד ס"א) כשיטות, אבל מיל אחד שהוא אלפיים אמה, אסור רק מדרבנן, אבל אם הולכים י"ב מיל הוא אסור מן התורה. כידוע אנו מחפשים היכן כל דבר נוגע למעשה. האם יש נפק"מ למעשה באיסור י"ב מיל מן התורה, הרי אחרי שמדרבנן אסור אפילו אלפיים אמה, בשום אופן. אין ללכת יותר. התשובה היא שיש נפק"מ מאוד מצויה. אדם שגר באלעד, ולצורך פיקוח נפש הגיע באמצע שבת למעיני הישועה, המרחק שהוא עבר זה כאחד עשרה מיל, הוא יצא מהתחום של האלפיים, וכיון שיצא משום פיקוח נפש, נתנו לו חכמים דין תחום חדש כאילו היה בבני ברק, ומותר ללכת בכל בני ברק. אבל אדם שבא מאלעד שהוא אמנם יצא מהתחום של אלפיים, אבל לא יצא מתחום הי"ב מיל דאורייתא, שזה לא היה נצרך לו לפיקוח נפש, א"כ נשאר לו האיסור לצאת מגבול סוף הי"ב מיל, וזה לא הותר ביוצא לפיקוח נפש [כיון שהוא איסור דאורייתא], ולכן צריך להיזהר שלא להתרחק מחוץ לבני ברק לכיוון מערב הרחוק מאלעד.

בר יוחאי – מירון

בישובים אלו רואים את הדין של עיר קטנה ועיר גדולה, אחת מותרת ואחת אסורה. כיון שישוב מירון הוא ארוך כקילומטר וחצי, וישוב בר יוחאי קטן כשלש מאות מטר. והמרחק ביניהם כשבע מאות מטר. לפ"ז השובת במירון (העיר הגדולה) יכול ללכת לכל ישוב בר יוחאי, שהוא בתוך אלפיים אמה שלו (שהם בערך קילומטר). אבל השובת בבר יוחאי (העיר הקטנה), יכול ללכת רק כשלוש מאות מטר בישוב בר יוחאי, [ועוד מעט שנוסף ע"י ריבוע התחום], אבל אינו יכול ללכת לכל הישוב, ולא לציון הרשב"י הנמצא בקצה הדרומי במרחק כשני קילומטרים [ויש להחמיר שלא לסמוך על חוטי העירוב שמחוץ

למירון]. אלא צריך להניח עירוב תחומין במירון, כדי שיהיה לו דין של השוכת במירון, המותר בשני המקומות. במקום זה הונח במיוחד כמות גדולה של שן עבור עירוב תחומין לכמאה אנשים שירצו בכך. ויש צורך להתקשר למוקד העירוב לפני שבת, כדי שיוזכו מהשמן להולכים.

קרית ספר וברכפלד

העיר קרית ספר כוללת שלשה חלקים נפרדים, העיר עצמה, ברכפלד, וגרין פארק עם חפציבה. בין קרית ספר לברכפלד יש רווח בין בניני המגורים יותר מקמ"א אמה. וגם ע"י הישיבות והבנין של כולל עטרת שלמה, עדיין יש קמ"א אמה [וזה תלוי קצת בכמה נידונים, איזה חדר מוגדר כבת דירה המצטרף לעיר]. כמו"כ בין קרית ספר לגרין פארק יש הפסק, לדעת האומרים שבתי ספר וחידרים אינם נחשבים בית דירה (עיין בספר קרית אריאל). וא"כ מצד דיני עיר היא מחולקת לשלש ערים, ולפ"ז אנשי העיר קרית ספר מותרים ללכת לכל השכונות כי כולם בתוך אלפיים אמה, אבל להיפך, כלומר מברכפלד לקרית ספר אם נמדוד אלפיים אמה, הם יסתימו באמצע קרית ספר [כשני שלישי], כדין עיר קטנה הסמוכה לעיר גדולה, שהגדולה מהלכת בכל העיר הקטנה, אבל העיר הקטנה אינה מהלכת את כל העיר הגדולה.

אבל מכיון שבקרית ספר יש עירוב מהודר ביותר, ואין בו חשש רשות הרבים, א"כ גם למחמירים לענין טלטול, או שנוזהרים שלא לטלטל כשאר צורך, מ"מ לענין התחום יש להחשיב את הכל כרשות היחיד אחת, ומותר ללכת בכל שלושת החלקים ועוד אלפיים מחוץ להם, הנמדדים מגבול העירוב והלאה.

קרית ספר ומתתיהו

בין קרית ספר למתתיהו היה בעבר יותר מקמ"א אמה ללא מבנה כלל, והיתה תקופה שגם העירובים לא התחברו. אבל בשנים האחרונות נבנתה שם ישיבת חדרה, ובכל זאת היא אינה מתחברת ע"י דין עיר הנמדד לפי רצף בתי המגורים, [אא"כ סומכים על שני העירובים]. משום שבין הישיבה למתתיהו יש פחות מקמ"א אמה, אבל יש יותר משבעים אמה, וגם בין הישיבה לקרית ספר יש שבעים אמה [אם לא נחשיב את הספריה ובית הספר כבית מגורים], יוצא שאי אפשר לצרף אותה לשום צד, כי כל מה שמצרפים בקמ"א היינו בין שתי ערים, אבל הישיבה היא לא עיר, אא"כ מחוברת לעיר וכיון שאינה מחוברת לעיר, היא נחשבת בית בפני עצמו. ובעיקרון מי שנמצא בישיבה צריך למדוד אלפיים לכל צד, והתחום שלו יסתיים באמצע קרית ספר. ומ"מ מבואר בחזו"א שיש להם את התחום של קרית ספר אפילו שאינם מחוברים, כיון שהם נמצאים בתוך ריבוע העיר של קרי"ס, וזה גם לפי מה שסבר בסי' פ' שריבועים לא מחברים].

לפ"ז ההליכה מקרית ספר למתתיהו מותרת, משום שכל הישוב בתוך אלפיים אמה. ולהיפך, בהליכה ממתתיהו לקרית ספר יש מקום לחשוש ולחשב שיעור אלפיים אמה. ולמעשה יש עוד כמה נידונים במקרה זה. ואכמ"ל. [ועיין מה שכתבנו בזה בחוברת דרך התחומין חלק ב'].

לבני תורה האמונים על שמירת ההלכה ומטלטלים רק בעירוב מהודר הכשר לכל הדעות²⁴

מצורך השעה ראינו לפרסם הנחיות לבדיקת עירוב, אשר ישמשו גם למי שלא בקי בהלכות עירובין, לדעת את רמת העירוב במקומו ובעיקר במקומות נופש וכדו'. והמציאות מורה כי הרבה עירובים אינם מתאימים כלל לבני תורה שישמכו עליהם, וה' הטוב יכפר.

ברור ופשוט שמהכללים שלהלן אין לפסוק למעשה, יש עוד עשרות פרטים בכל נושא, ובכל שאלה או ספק יש להתייעץ עם רב הבקי בהלכות עירובין. ובכל זאת ע"פ הפרטים דלהלן, ניתן להבחין ולהבדיל בין עירוב ברמה בעייתית לבין עירוב ברמה טובה.

הקדמה: אסור להוציא מרשות לרשות בשבת, לכן הרוצה להוציא מביתו למקום אחר צריך לוודא שכל השטח מוקף במחיצות כדין ואז נחשב הכל לרשות היחיד שמותר לטלטל בתוכה, ובנוסף צריך שיעשו עירוב חצירות בפת ולשכור רשויות של גויים ומחללי שבתות, כדי שיהיה מותר להוציא ולהכניס מבית לחצר ולהיפך. הרבה מחיצות שמקיפות ישובים וכדו' אינם כשרים לכתחילה, להלן יובאו מספר כללים לבדיקת עירוב.

א. עירוב שלא נבדק כל שבוע מחדש, בדרך כלל אין לטלטל בו! והחזו"א חשש על עירובים גדולים אפילו כשבדקו אותם באותו שבוע, מחמת שכיחות התקלות (אגרות חזו"א ח"ג סימן ק"ה). והנסיון מוכיח.

ב. גם בעירובים מהודרים לעיתים סומכים זמנית על קולות (מחוסר זמן או ברירה), ויש לברר זאת אצל האחראי.

צורות הפתח

ג. לכתחילה מקפידים שרוב ההיקף יהיה ע"י מחיצות, ולא צוה"פ, משום דעת הרמב"ם שאם חלל צורת הפתח יותר מעשר אמות, צריך שיהיה עומד מרובה (משנ"ב סימן שס"ב ס"ק ג"ט), ובזמנינו בכל עירוב יש כמה צורות הפתח שהם יותר מ"י אמות.

ד. בעירובים מהודרים מקפידים ככל האפשר שהחוט העליון יהיה מתוח ולא יגוד ברוח, כדי שהחוט לא ייצא מהחלל שבין העמודים והלחיים, וכן משתדלים למנוע אפילו נדנדוד פחות משיעור זה [משום דעת המשנ"ב לגבי מחיצה המתנדנדת ברוח]. (וזה מצוי).

ה. בדרך כלל בעירובים מהודרים יש לחיים (לוחות מברזל או מקרש) בכל עמוד של צורת הפתח, ומרויחים בזה שהחוט העליון לא ייצא מבין הלחיים אף אם יתנדנד מעט, ועוד דברים.

²⁴ עיקרי הדברים נכתבו ע"י ידידי הר"ר ירחמיאל ישראל יצחק הלפרין שליט"א.

ו. כמו כן מקפידים בצורת הפתח שהחוט העליון לא יתרפף ויתעגל כלפי מטה, כלשון המשנ"ב (שעה"צ סי' שס"ב ס"ק נ"ו) "יש ליזהר לתקנו".

ז. המחיצות (בין מחיצות ממש, ובין העשויות ע"י חוטים מדין לבוד) וכן הלחיים, צריכים להיות קבועים בחזקה שלא יתנדנדו ברוח מצויה. וזה מעכב.

ח. לפעמים מתעקמים העמודים או הלחיים. יש בזה פרטי דינים ולמעשה מקילים רק אם עקמימות הלחיים היא כלפי חוץ כזה: \ / , ואם אין לחיים (רק עמודים והם עקומים) מכשירים גם בעקמימות כלפי פנים כזה: \ / אם הם הולכים בכיוון החוט ולא עקומים לצדדים.

אם הם עקומים לצדדים, אם יש לחיים צריך שהחוט לא ייצא מהלחיים, ואם יצא זה מעכב. ובעמודים ללא לחיים, יש מכשירים והחזו"א כתב שאין מקור להכשיר.

בדרך כלל עמוד שמתעקם, מתעקם גם לצדדים האוסרים. בעירובים מהודרים מקפידים שיהיה לחיים, ובמקומות שאין לחיים אי אפשר להקפיד ע"ז כ"כ, כי במשך הזמן מתעקמים עמודים.

ט. צריך שהלחי יהיה מחתיכה אחת ולא יהיו בו בליטות כמו אבן נכנסת ואבן יוצאת אפילו שאפשר לומר לבוד, כי זה פתחי שימאי. ובעירובים מהודרים מקפידים שלא יהיו אפילו בליטות קלות. ולפי המציאות היום גם בעירובים כלליים לא מצוי בליטות בעמודים.

י. צריך להקפיד שלא יהיה הפסק (קבוע) בחלל שבין הלחי לחוט העליון, כגון קצה של גג או שלט לפרסומת וכדו'.

יא. גובה הלחי הוא י' טפחים, לפעמים נמצאים בקירבת הלחי (בתוך ד' טפחים) אבנים, צמחים או ערמות חול וכדו' הנמצאים שם בקביעות, וגורמים להגביה את קרקע הרשות ובכך למעט את גובה הלחי ביחס לגובה הרשות. גם צריך לבדוק שתחתית הלחי לא גבוה מהקרקע יותר מג' טפחים.

יב. צריך להקפיד שהלחי יראה ברשות אותה הוא סוגר [נראה מבפנים], ולא לשים את הלחי מאחורי עיקול הרחוב וכן לא מאחורי מחיצה.

יג. בעירובים מהודרים מקפידים שלא יהיה מצב של צורת הפתח ע"ג צורת הפתח, דהיינו שמעל לצורת הפתח של העירוב עובר עוד צורת הפתח מאיזה סיבה.

יד. לפעמים מסתבכים חוטי צורת הפתח בעצים, ויש לאסור בזה. (בעיקר מצד שהענפים מסיטים את החוט בשעה שיש רוח, או כאשר הם גדלים, וזה פוסל).

טו. בעירובים מהודרים מקפידים שלא יהיה בתוך חלל צורת הפתח מחיצה גבוהה י' טפחים וארוכה ד', או רשות היחיד כמו בית סוכה או צריף, וכן מתקנים שונים או ערימות

חול וכדו' העומדים בקביעות, ומחלקים את החלל של צורת הפתח לשנים. וכן מחמירים במרפסת של בית שיוצאת מתחת לחוט העליון של צורת הפתח, או עץ וכדו'.
טז. לפעמים מתחת לחלל צורת הפתח יש חריץ בגובה י' טפחים ורחב ד' על ד' טפחים, שמעורר שאלה על כשרות העירוב.

מחיצות ופרצות

יז. הרבה יישובים מוקפים גדר ממש עכ"פ ברוב השטח, אך אין די בכך, אלא צריך לבדוק שלא נהוו פרצות בגדר. (הפרצות מצויות כמעט בכל מקום גם בגדרות בטיחות). פירצה באמצע הגדר פוסלת אם רחבה יותר מ' אמות, ואם אנשים רבים עוברים בה צריך לתקן כל פירצה יותר מד' טפחים בצורת הפתח, ואם א"א לתקן בצורת הפתח יש לעשות שאלת חכם.

יח. פירצה בקרן זוית (היינו שחסר בשני רוחות של המחיצות המתחברים יחד כגון צפון ומזרח, או אפי' בגדר באותו צד רק שהגדר שמגיע משני הכיוונים לא מכוון זה כנגד זה), פוסלת בד' טפחים (וי"א בג'), לכן יכול להיות שטח גדול מאוד המגודר בגדר שלמה שיפסל בפירצה בת ד' טפחים.

יט. צריך לבדוק ביישוב המוקף כולו בגדר (כגון גדר ביטחונית) את שער הכניסה, ואם רחב הוא יותר מ' אמות ואינו מתוקן בצורת הפתח, אין לטלטל שם אם נפתח לפעמים בשבת עצמה כגון לרכב ביטחון או אמבולנסים.

כ. לפעמים המחיצה נעשית ע"י תל המתלקט, דהיינו מדרון או הר תלולים יכולים לשמש כמחיצה בתנאי שהם תלולים עד כדי כך שבמשך ד' אמות יגיע לגובה י' טפחים, וצריך לבדוק שאכן המדרון נשאר תלול ולא ירד מתלילותו, (ע"י שהרוח מפזרת את החול, או מפולת וכדומה, וזה דבר שקשה להשגיח עליו). ולשיטת החזו"א צריך שלא יהיה באמצע התל כמין מדרגה שיש שטח ישר ד' טפחים, (ע"י אבנים רחבות וכדו' או שיש בו קטע שאינו כל כך תלול בשיעור הנ"ל) וכיון שקשה למצוא תל המתלקט שאין בו את החסרונות הנ"ל, כתב החזו"א שלא כדאי לסמוך על תל המתלקט. ובמיוחד בתל שמתעגל שאז יש יותר חשש לפירצה בקרן זוית.

כא. גם חשוב לבדוק, אפילו במקום שמוקף כולו במחיצה, שאין בין תחתית המחיצה לקרקע שלושה טפחים או יותר, שאז נחשב כאילו אין שם כלל מחיצה ודין המקום כפירצה גמורה, והמכשול בזה מצוי (בפרט בגדרות רשת, ובגדרות שסביבות היישובים).

כב. במחיצות העשויות מדין לבוד, צריך לבדוק שאכן אין חלל יותר מג' על ג' טפחים בגדר, דאל"כ נחשב כפרוץ במקום זה.

כג. במחיצות העשויות מדין גוד אסיק, צריך להשגיח שלא יהיה כמין גג המכסה את פני המחיצות, שבאופן שאינן ניכרות לעומד למעלה הם פסולות, ויש אוסרים אף כשיש שיחים או ענפים המכסים את פני המחיצה (מצוי מאוד).

רשות הרבים

כד. יש לבדוק שאין ביישוב 'רשות הרבים', שאז לא יועיל להקיפה בצורות הפתח אלא צריך שיהיה לה דלתות.

כה. יש להחמיר ברחוב ט"ז אמה להחשיבו כרה"ר אפי' שאין מצויים בו שישים ריבוא אנשים, כמו שפסק השו"ע, אולם המנהג להקל ולעשות עירוב על סמך השיטה שאין דין רה"ר עד שיעברו בו ס' ריבוא. ומקומות שמשמשים לס' ריבוא, אע"פ שאין עוברים בהם בכל יום, קשה להקל, והעירוב במקום כזה נעשה רק להציל את המטלטלים.

כו. בעירובים מהודרים [כגון קרית ספר, וכמה שכונות בירושלים] עשו שערים כדי לבטל דין רה"ר מהרחובות שיש בהם ט"ז אמה, אבל בשאר המקומות אף בעירובים שכונתיים הרבה סומכים על המנהג להקל, ובעל נפש יחמיר שלא לטלטל בהם כמ"ש המשנ"ב בכמה מקומות.

כז. החזו"א חידש שאם חותכים את הרחוב רחובות נוספים של בנינים, הם יוצרים מחיצה (ע"י עומד מרובה) באמצע רה"ר והוי רק כרמלית. וכן הוא ברוב הרחובות שבערים. ואין רגילים לסמוך על זה לכתחילה.

קרפיות

כח. ישנה עוד אפשרות שיפסל עירוב, והוא אם יש ביישוב המוקף מקום שמופקע מהליכת בני אדם, כמו שדה של זרעים או של מים סרוחים שלא ראויים לשימוש וכן אתרי בניה מוזנחים, בגודל של בית סאתים שהם 50 אמה על 100 אמה, פוסל את כל העירוב ואין לטלטל.

הדרך שרגילים לתקן כזה מצב, להקיף את אותו שטח שאינו ראוי למעבר אנשים במחיצות או בצוה"פ, ובכך להפרידו מכל העיר או היישוב.

שיעורים

לפי החזו"א טפח הוא בין 9.6 ס"מ ל-10 ס"מ, ואזלינן לחומרא.

לפי"ז ג' טפחים הם בין 28.5 ל-30 ס"מ. ד' טפחים הם בין 38 ל-40 ס"מ. ו' טפחים הם בין 96 ס"מ למטר. אמה היא בין 57 ס"מ ל-60 ס"מ. ד' אמות הם בין 2.28 ל-2.40 מטר. ו' אמות הם בין 5.70 ל-6 מטר.

לפי הגר"ח נאה טפח הוא 8 ס"מ. ולפי"ז ג' טפחים הם 24 ס"מ. אמה היא 48 ס"מ. וי' אמות הם 4.80 מטר.

בעירובים מהודרים מקפידים על שתי השיעורים לחומרא. במקומות שמקילים לפי אחד השיעורים [כי עירוב דרבנן], יש להקפיד לחשב שלא ימצאו סתירות שפעם מקילים כשיעור הגדול ובענינים אחרים מקילים כשיעור הקטן.

שכירות רשות גוי ומומר

כט. בעירובים מהודרים מקפידים לשכור את הרשות מכל גוי ומומר [שיש בכוחו לאסור, פרט למי שגר עם יהודים באותה דירה], וכך דואגים שתהיה עירנות לשמוע על דיירים חדשים ולשכור מהם מיד בשבוע שהגיעו שכן אם נשאר גוי או מומר אחד שלא שכרו ממנו הוא אוסר את כל העירוב! אבל בעירובים כלליים [בישובים שיש גויים או מחללי שבתות] כמעט לא שייך לשכור מכל אחד, והם מסתמכים בשעת הדחק על השכירות מהממשלה, וצריך לדעת שדעת כמה פוסקי זמנינו שלפי המצב כיום בחוקי המדינה, השכירות הזו אינה מועילה.

השכירות מחברת החשמל מועילה לצמצם את המקרים שהגויים והמומרים אוסרים, אך אינה פותרת את הענין לגמרי, כמבואר במבוא.

בתי מלון

ל. בבתי מלון כמעט בכל מקום יש מומר או גוי, וצריך לברר אצל רב הבקי בהלכות עירובין מתי צריך לשכור וכיצד, כי יש בזה הרבה פרטים [וע"פ רוב צריך לשכור אפילו שהוא אורח פחות מל' יום, כי אין בעל הבית דר בשטח הבית מלון בשבת]. והמכשול בזה מצוי מאוד.

גמ"ח תאורת חירום

גמ"ח לתאורת חרום (לדים) נטענות, קטנות ונוחות לנסיעה, למשפחות שנוסעות לשבת למקומות שאין בהם תאורה המופעלת ע"י גנרטור.

בבני ברק ברח' אור החיים. טל' 03-6195849

רח' פרדו 3. טל' 052-7669374/5

ביאור המושגים של עירובין בקצרה

ארבע רשויות בשבת

רשות הרבים – רחוב המשמש מעבר לרבים, אסור לטלטל בו מן התורה.
רשות היחיד – מקום מוקף במחיצות, מותר לטלטל בתוכו לכתחילה. כגון בית, או חצר מוקפת בגדרות כהלכה.

כרמלית – מקום שאינו מוקף במחיצות כגון שדה ובקעה, אסור לטלטל בו מדרבנן.
וכן מקום שיש לו היקף מחיצות, אבל יש בו פירצות, כגון שיש קטע שהגדר שבורה, או שחוט העירוב קרוע, אסור לטלטל בו מדרבנן.

מקום פטור – מקום קטן שאין בו ד' על ד' טפחים [40-32 ס"מ]

שני איסורים בטלטול

הוצאה מרשות לרשות – אסור להעביר חפץ מרשות הרבים לרשות היחיד, וכן להיפך אסור להעביר מרשות היחיד לרשות הרבים. אופן זה אסור מן התורה.
מדרבנן, אסור להוציא גם מכרמלית לרשות הרבים או לרשות היחיד. וכן להיפך, מרשות הרבים ורשות היחיד אל כרמלית.

העברת ד' אמות – אסור מן התורה לטלטל במקום שהוא רשות הרבים, יותר מד' אמות.
מדרבנן, אסור להעביר ד' אמות גם במקום שדינו כרמלית.

הגדרת מקומות נוספים

עירוב כשר – מטרתו להקיף את החצרות ואת הרחובות שבתוכו, לעשות אותם "רשות היחיד" אחת גדולה, שיהיה מותר לטלטל בתוכם.

לפעמים העירוב כשר רק לחלק משיטות הפוסקים, ולכן יש מקילים לטלטל, ויש שנמנעים מלטלטל בו.

עירוב פסול – כגון שנקרע חוט העירוב, או שנהיתה בו פירצה אחת, או שאינו עשוי כהלכה, או שהפיקוח עליו אינו מספיק טוב, בכל אחד מהאופנים האלו, הרחובות שבתוכו, וכן החצרות [אם אינן מוקפות בגדרות בפני עצמן], הכל נהיה "כרמלית", ונוהג בהם שני האיסורים, א. שלא להוציא מהבתים לרחובות [ולחצרות שאינן מוקפות], וכן להיפך. ב. שלא לטלטל ברחובות [ובחצרות שאינן מוקפות] יותר מד' אמות.

קרפף – מקום מוקף במחיצות, אבל אינו משמש לדירה או לשימוש מגורים, והוא יותר מבית סאתיים, שמן התורה הוא "רשות היחיד", אבל מדרבנן אסרו אותו כדין כרמלית,

ויש בו את שני האיסורים. א. שלא להעביר אל תוכו. ב. שלא לטלטל בתוכו יותר מד' אמות.

וכן מקום שהיה מוקף לדירה והתבטל משימושיו, כגון חצר שזרעו בה זרעים או שהתמלאה מים, או כל דבר שמונע את האנשים מלהשתמש בו לזמן מסוים, נעשה "קרפף" שאסור לטלטל בו, ואם הוא בתוך היקף העירוב, הרי הוא אוסר את כל העירוב, משום שהכל "פרוץ למקום האסור".

דבר זה מצוי מאוד בזמנינו, ויש עירויים כלליים שאינם מקפידים על דין זה מטעמים שונים.

חצר – שטח שסמוך לבית, המשמש את הדיורים. אם החצר מוקפת במחיצות מותר לטלטל בתוכה. ואם יש בה שני בתים, צריך לעשות בה "עירוב חצרות" להתיר להוציא מהבתים.

מבוי – רחוב או מדרחוב וכל שביל, המשמש כניסה לשתי חצרות שבכל חצר שני בתים. אם הרחוב פתוח רק מצד אחד, וכל השאר סגור במחיצות, נקרא סתם "מבוי", וצריך רק "לחי או קורה" בפתחו, [אם הפתח עד י' אמות] ואם הרחוב פתוח משני צדדים, נקרא "מבוי מפולש", וצריך בצד אחד לעשות "צורת הפתח", ובצד שני אפשר לעשות רק "לחי או קורה" [אם הפתח עד י' אמות]. ובזמנינו בכל אופן עושים בכל צד "צורת הפתח" בלבד.

רחובות של זמנינו – יש רחובות רחבים שדינם "רשות הרבים". יש רחובות שאינם "רשות הרבים" אלא הם "כרמלית", ואז נקראים "מבוי". ויש רחובות שאין בהם את התנאי של מבוי שיש בו בתים וחצרות, ואז נידון כמו "חצר". וההבדל הוא שבחצר לא מועיל "לחי או קורה".

הכרעת הרמ"א (סי' סס"ג סכ"ו) שיש לנהוג ברחובות של זמנינו כמקום שאינו "מבוי", ואין בו את הקולא של "לחי או קורה", אלא צריך לעשות בכל פתח "צורת הפתח", ובכל זאת לחומרא נוהגים בדינים האוסרים במבוי יותר מחצר [כגון פירצה מפולשת, משנ"ב סי' סס"ה סק"י].

חדרי מדרגות – דינם כמו כחצר, אמנם דעת החזו"א שלענין אחד דינם כמבוי, שצריך לעשות בהם "שיתוף מבואות".

דיני עירוב חצרות

טלטול מרשות לרשות בתוך רשות היחיד – תקנה נוספת שעשו חכמים, אסרו לטלטל אפילו בתוך מקום שכולו "רשות היחיד", אם מעביר ממקומות של בעלויות שונות, כגון

מבית של ראובן לבית של שמעון, או מהבית של ראובן לחדר מדרגות המשותף גם לשמעון.

והטעם הוא, שמא אם יהיה מותר להעביר מבית לבית, ילמדו מכך לטלטל גם מרשות היחיד לרשות הרבים. והתירו את הטלטול ע"י זיכוי פת לכל הדיירים, והנחתו באחד מהבתים.

עירוב חצרות – תיקון האיסור הנ"ל בטלטול בין הבתים לחצרות, ע"י שמקבצים פת מכולם יחד, או שאחד נותן עבור כולם ומזכה להם בקנין ע"י אדם אחר, ומניח אותו באחד הבתים.

והטעם הוא כדי שע"ז יהיה היכר כאילו כולם שייכים לבית מסוים, וממילא יבינו אין בטלטול במקום כזה, דמיון להעברה מרשות לרשות.

שיתוף מבואות – תיקון האיסור הנ"ל כשמדובר על הרחוב, שיוצאים ממנו שתי חצרות עם שני בתים.

חצר שאינה מעוברת – חצר או כל מקום המוקף במחיצות כדין, ויש בו שני דיירים, ולא עשו בו עירוב חצרות ושיתוף מבואות. הרי המקום כולו "רשות היחיד", ואין איסור לטלטל בתוכו יותר מד' אמות, אבל אסור להעביר מבית לבית או מהבית לחצר המשותפת. כלים ששבתו בחצר – במקומות שהחצר אינה מעורבת, ואסור להעביר מבית לבית, ומבית לחצר ולהיפך, בכל זאת מותר להעביר מחצר לחצר בלי להכניס לבית, ודוקא "כלים ששבתו בחצר", שהיו בכניסת שבת [כל זמן בין השמשות], בחצר ולא בבית.

רבים משתמשים בדין זה, להשאיר את העגלה בחדר המדרגות שדינו כ"חצר", ומטלטלים אותה לגינה ולחדר מדרגות בבנין אחר [בלי להכניס לבית], ודוקא במקום שיש היקף עירוב כדין אלא שחסר בו עירוב חצרות מחמת גוי או מומר שגר בשטח העירוב [כדלהלן]. אבל במקומות שהמחיצות אינן טובות, אסור לטלטל כלל אפילו עגלה ששבתה בחצר, וכן אסור לשאת ילד שיודע ללכת (משנ"ב סי' שח ס"ק קנ"ד).

דיני שכירות במקום שיש גוי ומומר

אינו מודה בעירוב – במקום שגר גוי או מומר לחלל שבת בפרהסיא, בתוך שטח העירוב אמרו חכמים שלא יועיל לעשות את עירוב בפת, ולכן גם כשהמקום מוקף כדין, דינו כ"חצר שאינה מעורבת".

שכירות רשות – תיקון האיסור הנ"ל, ע"י שאחד היהודים מהשותפים בעירוב, שוכר מהגוי את מקומות, ונותן לגוי מטבע כסף לקנין השכירות.

שכירות ע"י שכירו ולקטו – תיקון האיסור הנ"ל, ע"ש אחד היהודים מהשותפים בעירוב, שוכר את מקומו של הגוי, מאחד מהעובדים שלו, או מאדם שיש לו זכות להשתמש בבית הגוי.

דיני מחיצות

מחיצה – גדר, או קיר, או כל דבר שעומד יציב, וסוגר את המקום. גובה המחיצה י' טפחים [80 ס"מ לשיעור הגר"ח נאה, 1 מטר לשיעור חזו"א]. ארכה, כפי הצורך. **לבד – מחיצה שיש בה חורים פחות מג' טפחים, החורים נחשבים כסתומים ע"י דין "לבד" (הלכה למשה מסיני).**

תל המתלקט – מקום תלול כגון הר, בשיעור תלילות מסוימת, נידון כמחיצה. שיעור התלילות [השיפוע] הוא שמתלקט ועולה לגובה י' טפחים, בתוך משך ד' אמות. **פירצה – מחיצה [גדר] שחסר או שנשבר קטע ממנה, בין באופן שנשבר לגמרי, ובין שנחסר מגובה י' טפחים. וכן פתח החצר, כשאין בו "צורת הפתח", נחשב פירצה. פירצה אוסרת משיעור ג' טפחים, אם אין "עומד מרובה", ומשיעור י' אמות אפילו אם יש "עומד מרובה".**

עומד מרובה – הלכה למשה מסיני להתיר פירצה פחות מ" אמות, כאשר העומד [המחיצה השלימה] מרובה על הפרוץ. כגון מקום שרחבו 5 מטרים, ויש מחיצה 3 מטרים, ופירצה 2 מטרים, הפירצה אינה אוסרת, והיא נחשבת כפתח שיש לו עומד מרובה על הפרוץ.

פירצה בקרן זוית – מחיצה שנפרץ קטע ממנה, בפניה של שתי רוחות, או בסיבוב, אין לה היתר של "עומד מרובה", וצריך לתקן אותה ולסגור בגדר, או ב"צורת הפתח". וכן פירצה שכולה נמצאת בגדר של אותו צד, אבל הגדרות שבשני צידי הפירצה אינן מכוונות זו כנגד זו, מחמירים שנחשב כמו קרן זוית, וצריך לסגור את הפירצה בגדר או בצורת הפתח.

דינים אלו מהווים חלק עיקרי מאוד בעשיית העירובים בזמנינו, לדון עד כמה צריך לתקן את הפירצות, איזה סיבוב וסטיה נחשב כמו קרן זוית. ונוסף בזה דין פירצה שבוקעים בה רבים, ועוד.

מחיצה תלויה – מחיצה שיש מתחתיה חלל שגבהו ג' טפחים או יותר, המחיצה באותו קטע פסולה [אפילו אם מעל החלל יש בגדר י' טפחים], כיון שה"גדיים בוקעים תחתיה". וצריך לדון אותה כאילו אין בקטע הזה מחיצה כלל, והיא אוסרת כדיני "פירצה".

שתי בלא ערב – מחיצה הבנויה ע"י "לבוד" של מקלות עומדים וביניהם פחות מג' טפחים, ואין לה מקלות שוכבים, מדרבנן פסלו אותה, אך רק באופנים מסוימים כאשר יש יותר מבית סאתיים בתוך השטח המוקף.

וכן מחיצה הבנויה מחבלים או חוטים שוכבים, ואין בה מקלות עומדים הסמוכים זה לזה [תוך ג' טפחים], נקראת מחיצה "ערב בלא שתי", ואסורה במקרים הנ"ל.

פי תקרה – מקום מקורה שיש לו חלק מהמחיצות, ובצד אחד או שניים אין מחיצות, אומרים דין "פי תקרה יורד וסותם", וכאילו יש שם מחיצה.

דין זה נאמר כשחסר רק צד אחד, וי"א גם בשני צדדים כצורת ר, אבל אם חסר בשני צדדים זה כנגד זה, או בשלשה צדדים, לא יועיל דין פי תקרה לבד להתיר את המקום, וצריך להשלים את המחיצות. כמו"כ יש תנאים לגודל התקרה, שתהיה ד' טפחים, ולא בשיפוע, ועוד.

גוד אסיק – הלכה למשה מסיני שכל מחיצה נחשבת עולה עד לרקיע. ומחמת דין זה, גג של בית שאין עליו גדרות בכל זאת נחשב שיש לו מחיצות מכח גוד אסיק של הצד החיצוני של קירות הבית [אם הגג לא בולט עליהם]. וכן כשיש חצר תחתונה וחצר עליונה שגבוהה י' טפחים, הרי המפס שביניהם עושה דין מחיצה לחצר העליונה, אע"פ שהעומד למעלה אין לפניו גדר, [וזה נקרא "גידוד"].

מחיצות שאינן ניכרות, גג הבולט – במקרה הנ"ל במקום העליון שגדור רק ע"י גוד אסיק, צריך שהמחיצה התחתונה תהיה ניכרת לעומד למעלה, ולכן אם הגג או דבר כלשהו בולט משפת העליונה, הרי הוא מבטל את הגוד אסיק.

דיני צורת הפתח

צורת הפתח – "צורת הפתח" נחשבת כדין מחיצה, המועילה לסגור את המקום שבתורה, ולעשות אותו "רשות היחיד" ולכן בכל עירוב משתמשים בדין זה לסגור המקומות הפתוחים, שמצד אחד נשארת האפשרות לעבור, ומצד שני נידון כמקום סגור.

התנאים ההלכתיים של "צורת הפתח", קנה מכאן קנה מכאן, וקנה על גביהן. כלומר עמוד מכאן ועמוד מכאן, ומשקוף על גביהן.

עמודים וחוטים של עירוב – עמודי וחוטי העירוב, יוצרים דין של "צורת הפתח", והחוט שקשור מעל שני העמודים, הוא המשקוף שמשלים את כשרות העמודים.

צורת הפתח מן הצד – בצורת הפתח חייבים שהמשקוף [כגון החוט] יהיה "על גביו" של שני העמודים. באופן שהחוט אינו נמצא מעל העמוד, אלא הוא מחובר "מן הצד" של

העמוד, הרי זה פסול. בין כשהחוט מהצד החיצוני של העמוד, ובין כשהחוט מהצד הפנימי [בין העמודים בחלל הפתח], בכל אופן שאינו יוצא ממעל לעמוד, פסול. וכן הדין בלחי שאינו מכוון מתחת החוט, הרי החוט נמצא "מן הצד", ופסול. לחי – הלחי שבזמנינו אינו שייך לדין "לחי או קורה" המוזכר בגמרא ובשו"ע, אלא הוא צורה של עמוד של "צורת הפתח". שע"י דין גוד אסיק נחשב כאילו עולה עד החוט.

דיני התחומין

תחום שבת – חכמים הגבילו את מרחק ההליכה המותר בשבת, ואמרו שאסור לצאת 2000 אמות מחוץ למקומו לכל צד.

מרחק זה נמדד בדרך כלל מקצה הבתים של העיר שאדם נמצא בה בשבת. ואם יש עירוב של מחיצות כשרות מסביב למקום, והוא כולל שטח נוסף, מודדים מקצה גבולות העירוב.

שבעים אמה ושיריים – מסביב לעיר נתנו חכמים שיעור 70.4 אמות [34-40.6 מטרים בלבד], שאם יש בית בתוך מרחק זה, הוא מצטרף לעיר, ומגדיל את תחום העיר. וי"א (רמ"א) שגם כשאין בית סמוך, מתחילים למדוד את התחום אחרי שיעור זה.

קמ"א אמה ושליש – כאשר יש שתי ערים סמוכות, בתוך 141.3 אמות [81.2-68 מטרים בלבד], הרי הן מתחברות להחשב עיר אחת לענין התחום. והענין בשיעור הזה, כי לכל עיר יש 70.4 אמות.

שכונות מנותקות בעיר – מצוי שיש בתוך העיר שכונות מנותקות ממרכז העיר, וגם בהם צריך למדוד אם הן מתחברות בשיעור מרחק זה. ואם המרחק יותר משיעור זה, כל שכונה צריכה למדוד תחום מקצה הבתים שלה, עד כדי שלפעמים אסורים ללכת אל מרכז העיר.

ריבוע העיר – כל עיר נמדדת לענין התחום בריבוע, וכל הפינות והשקעים שיש בין הבתים, נעשים כחלק מהעיר, ואינם ממעטים מהתחום. וכן שיעור אלפיים של התחום נמדד בריבוע, ואדם ההולך לאלכסון של הריבוע, יכול ללכת הרבה יותר מאלפיים אמה, כפי שיעור האלכסון של הריבוע.

צורת כיווני הריבוע, לפי רוחות העולם, אבל יש הרבה מקרים שבהם צריך לרבע לפי צורת זוויות העיר.

כל העיר כד' אמות – דין זה לא נאמר בכל עיר שהיא, אלא רק כלפי אדם ששוכת בתוך עיר. אבל אדם שהולך וכעבור 1500 אמה הגיע לעיר, אם האלפיים אמה מסתיימות באמצע העיר, אסור לו ללכת בחצי השני של העיר. וזה דין "כלה מדתו באמצע העיר".

הבלעה – עיר שכולה מובלעת בתוך האלפיים אמה של אדם מסוים, הרי היא נחשבת לו כד' אמות בלבד, ויכול להמשיך אחריה להשלים את מידת האלפיים. וזה דין "כלה מדתו בסוף העיר".

עירוב תחומין – אדם שצריך ללכת יותר מאלפיים אמה, יש אפשרות להניח עירוב תחומין בדרך, ואז יהיה מותר ללכת יותר רחוק, עד פעמיים כשיעור התחום, והביאור הוא משום שע"י העירוב נחשב כאילו מקומו הוא בדרך, במקום שהניח את העירוב, וממקום העירוב יש לו 2000 לכל צד. מסיבה זו העירוב מוגבל מאוד, ואינו מתיר ללכת מרחק גדול.

עיר שלן בה – קולא מיוחדת לדעת הרמ"א, שיהיה מותר להסתובב בעיר שנמצא בליל שבת, אף במקרים רבים שמניח עירוב מחוץ לעיר [נחלק מהעיר מחוץ לאלפיים של מקום העירוב]. במצבים אלו צריך להישאר בעיר בכניסת שבת ובלילה, וללכת רק ביום.

מדור
חידונים לילדים
עם הגרלה נוסאת פרסי

אז יקר!

בידך הזדמנות להקנות לילדך את המושגים בגיל צעיר
בעזרת החידות והתשבצים שלפניך ורשימת המושגים שבחברת זו
הם ידעו מהו עירוב ומה הן הלכותיו

בין הפותרים יוגרלו, ספרי קודש, ופרסי שונים.
ניתן לשלוח תשובות בכל ימי בין הזמנים
לפקס 1533-6195849 או למייל a83320@gmail.com
בכתב ברור עס שס, כתובת וטלפון, מקום לימודים, וכיתה

כל 10 תשובות מכל מדור שהוא, או פתירת תשבץ,
מזכה בכרטיס הגרלה נוסף.

נא לציין בציאת מספר התשובות שנשלחו

פותרים חידונים

כיצד יתכן?

1 כשאני לבד, אסור לי לטלטל. ואם באו אלי חברים,
נהיה מותר?

2 השכן הדליק סיגריה במרפסת, ונאסר עלינו לטלטל?

3 עשינו עירוב לחמשת המשפחות שבבנין, אחד מאיתנו
נחסר, והטלטול נאסר?

4 שני מקומות מוקפים במחיצות כשרות, כשהשטח שלהן
גדל, הטלטול נאסר?

5 אק השוטר אלי נכנס, מותר לטלטל בשבת. ואם אני
מעכב עליו, אסור?

6 עשיתי שני עירובים עק שתי חלות, כל אחד 1000 איש,
באחד הכמות מספקת ובשני אינה מספקת?

מי אני, ומה הדין שלי?

המשפטים שאתם כותבים חוצים גבולות הקהילה ואתם צריכים
לכתוב אותם בזהירות, ומה הדין שאתם כותבים בכל משפט

- 1) יש עלי חובות, ואני משמש לשני כיוונים.
- 2) אני יכול להיות מכל דבר, אבל אם לא יעמידו אותי במקום הנכון, לא יועיל שום דבר.
- 3) אני דבר נמוך, ובהלכה אני עולה עד לרקיע.
- 4) אותי מותחים חזק, ואפילו ברוח אסור לי לזוז.
- 5) כשבקושי רב יוכלו לעלות עלי, רק אז אהיה כשר.
- 6) כשאני מתעסק, מושכים אותי שאתיישר.
- 7) אם יעברו בי הרבה אנשים, העירוב שלי יפסל.
- 8) תולים אותי על הראש, ולא נותנים לי להיות בצד.
- 9) כשאני בפניה, אני פוסל בשלושה.
- 10) גדלתי והגעתי עד החוט, ומיד האחראי גזע אותי.

מהמענה
הטלפוני של
"מוקד העירוב"
בהלכות
תחומין

שמעון אהרנ'ל חשבון, שנה 15 הוא אמה כיתה משניות עירובין, ונהנה דוקא מהחשבון של התחומין, לקראת סיום המסכת הוא זיקק להצטרף אל המשיב במענה האלפוני של "מוקד העירוב", ולשמוע את החישובים וההוראות הניתנות למעשה, אל השאלים מעבר לקו הפצורים ברחבי הארץ. ההוראות ניתנו במהירות, ולמשיב לא היה פנאי להסביר לו, אמה כל אחד קיבל תשובה שונה. שמעון רשם את ההוראות, ומקש מאיתנו שנעזר לו להבין אותם.

1) אליהו הניח עירוב תחומין בדרך, ואמרו לו שיכול ללכת 5605 אמות, מדוע?

2) מיכאל נמצא בישוב גרנות שבקצה הצפוני של הארץ, והניח עירוב תחומין, כדי ללכת לבית הכנסת בישוב הקרוב. אבל המשיב אמר לו שלא יוכל ללכת לקבלת שבת ותפילת מעריב, אלא רק לתפילת שחרית. מדוע?

3) זכריה בן דוד ביקש ללכת בבוקר מבני ברק אל בית החוליק שניידר, ואמרו לו שיכול ללכת, אבל אסור לו לחזור עד צאת השבת. מדוע?

4) מרדכי התקשר מרמות ג' בירושלים, ושאל ביוק שישי, מה יהיה דינו אם אביו הזקן לא ירגיש טוב בשבת ויסע עמו אל ביה"ח שערי צדק, האם יוכל לחזור לאחר מכן אל ילדיו. והשיבו לו שיכול לחזור אל ילדיו, אבל לא ללכת שוב אל בית החוליק. מדוע?

עירוב של מושגים

מסביב לבתיס ולחצרות, בנה האחראי עירוב עם גדרות, הבנויות מאותיות של מושגים יסודיים בעירובין. הוא נתן לנו את רשימת המילים, ואף סימן באיזה אורך של מילה הוא השתמש בכל מקום. נשאר לנו לבחור בין המילים, ולשבץ אותם במקום הנכון, כדי שישתלבו יחד זה עם זה.

המילים נכתבו כסדרן, מימין לשמאל, ומלמעלה למטה בלבד. ולא הפוך.

תמצא לפתרון, התחילו מהמילים בני 7 אותיות.

3 אותיות
לחי
חוט
גוי

4 אותיות
עמוד
לבד
מומר
מבוי
רחוב

5 אותיות
טלטול
מחיצה
פירצה
כרמלית
מן הצד
עירוב

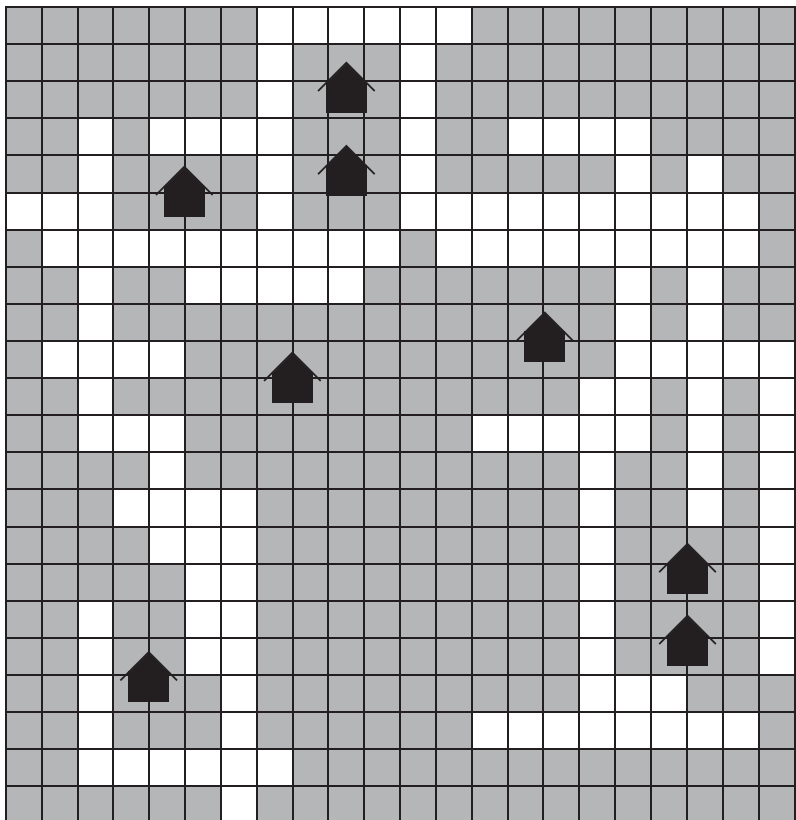
6 אותיות
פי תקרה
שכירות

7 אותיות
קרן זזית
גוד אסיק

8 אותיות
תל המתלקט
צורת הפתח

9 אותיות
רשות היחיד
רשות הרבים
פתחי שימאי
עומד מרובה

10 אותיות
מחיצה תלויה
עירוב חצרות
שישים ריבוא

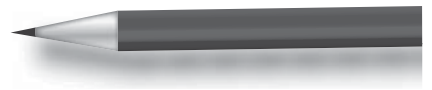

שבץ נא

רמה ב'

לפניך רשימת מושגים יסודיים בעירובין, הבנויים ממספר אותיות שונה. שבץ נא את המילים לפי המשבצות שישנן בשורה, וסדר אותם במקום הנכון, כדי שישתלבו יחד זה עם זה.

המילים נכתבו בכל הכיוונים, גם הפוך.

לחי
חוט
גוי
פתח
חצר
בית
דרך
גדר

3 אותיות

עמוד
לבד
מומר
מבוי
רחוב
בקעה
קורה
קרפף

4 אותיות

טלטול
מחיצה
פירצה
מן הצד
כרמלית

5 אותיות

פי תקרה
שכירות

6 אותיות

קרן זוית
גוד אסיק

7 אותיות

תל המתלקט
צורת הפתח

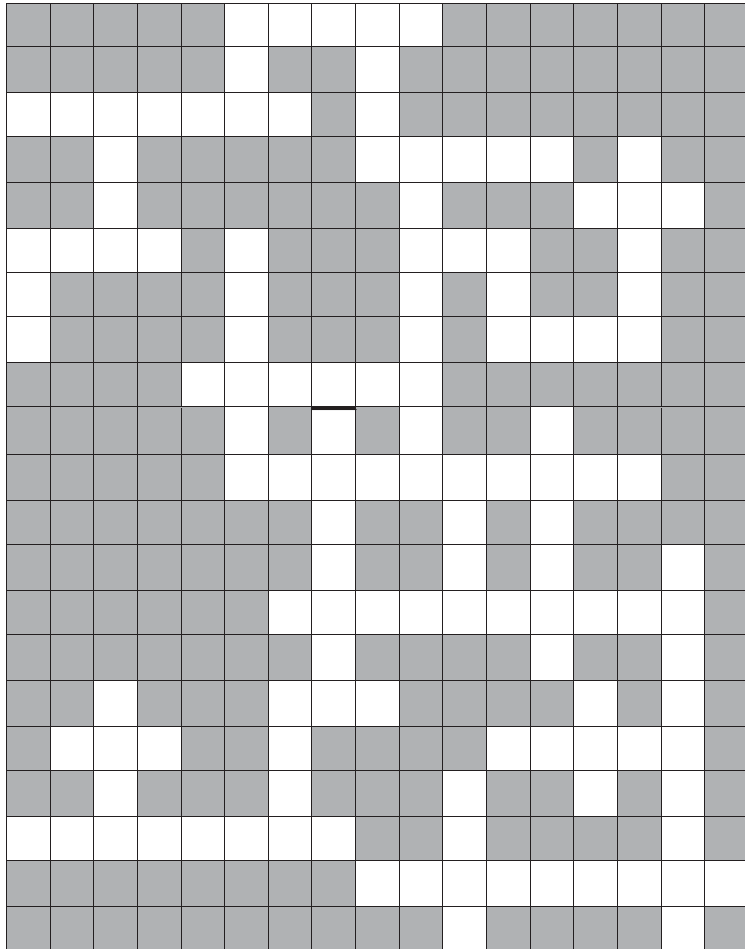
8 אותיות

רשות היחיד
רשות הרבים

9 אותיות

עירוב חצרות
שישיק ריבוא

10 אותיות

חפשו את המושגים הידועים פזורים בתפזורת

ת	ו	ל	ח	ע	מ	ו	ד	ע	פ	ת	ש	י	ש	י	ל	י	ו	ו	פ	ע	מ	ו	ד	ג	פ
ר	ב	ה	ה	ב	ו	ר	מ	ד	מ	ו	ע	ק	מ	ק	ג	ר	ג	ת	י	ח	ב	ו	ט	ח	
צ	ו	ן	מ	ע	י	ר	ו	ב	ז	ת	ק	ר	ה	מ	ו	ק	ו	ח	ר	ר	ד	מ	ל	ו	
ח	ר	ש	ו	ת	ן	ח	ן	ט	ה	ב	ק	ת	ב	ד	ת	מ	י	ו	א	צ	ו	ש	ר	ר	
ק	ד	ל	ת	י	ל	מ	ר	כ	ג	ר	ל	ו	ר	ס	י	ש	ש	ס	ח	ה	ע	י	ב		
ע	י	ר	ו	ב	ת	ק	ל	ב	ו	ב	ר	ח	ק	י	ח	פ	ט	י	ה	ב	ו	ג	ש	ד	
י	ח	פ	ן	פ	ב	ת	ט	ל	ט	י	ת	ו	ז	צ	ל	ט	ק	מ	ח	ל	צ	כ	י	נ	
ר	ד	ג	ב	ה	צ	ר	י	פ	כ	ס	ו	ק	ע	ד	ו	מ	ע	א	נ	ג	א	ר	ק	ד	
ו	י	ק	צ	מ	ר	ו	ל	ש	ח	ו	ט	מ	ת	נ	ח	ר	ר	י	ב	ו	ת	מ	ר	נ	
ב	ח	ר	ש	ו	ת	ה	י	ח	י	ד	פ	י	ה	י	פ	ק	ת	ט	נ	ד	ח	ל	י	ת	
מ	ק	י	ב	ר	ת	ע	י	ק	ב	כ	ח	ו	ט	צ	ז	ו	י	ת	ה	ס	א	פ	ת	ב	מ
פ	י	ר	צ	ה	ע	מ	ו	ד	ה	ר	ק	ת	י	פ	ת	ח	ת	ל	פ	ס	ן	ל	ו	ט	
מ	ע	ב	י	ר	ד	א	מ	ו	ת	ן	א	ת	ח	ח	פ	ן	מ	ה	ל	ת	י	ה	א	ו	
ח	ת	ו	ר	צ	ח	ב	ו	ר	י	ע	מ	ו	מ	ט	ל	ט	ו	ל	ק	ג	ח	מ	כ	ח	

לחי
 חוט מתנדנד ברוח
 עמוד עקום
 פתחי שימאי
 צורת הפתח
 לבוד
 מחיצה
 גובה י' טפחים

פירצה בגדר
 פירצה בקרן זזית
 רשות הרבים
 רשות היחיד
 כרמלית
 שישיק ריבוא
 בקיעת רבים
 עירוב חצרות

שכירות מגוי
 טלטול
 הוצאת חפץ
 מעביר ד' אמות
 גוד אסיק מחיצתא
 עומד מרובה
 פי תקרה
 תל המתלקט

בודקים עירוב

מוישי שירטט לנו את העירוב שהוא עשה, אמרנו לו שבמצב כזה העירוב פסול, הוא רוצה מאד לתקן עוד לפני שבת שבה יבואו כל בני המשפחה, ומבקש שנבאר לו מה ומדוע הוא צריך לתקן. הבה נערוך לו רשימה: 1. אלו דברים הוא שירטט נכון. 2. באלו דברים טעה.

יש לערוך את הרשימה דף נפרד, ולבאר את הנושא ההלכתי שאליה התכוונתם. כל 10 פרטים מזכים בכרטיס הגרלה.

